

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 7-8 (1631) П'ятниця, 19 серпня 2011 р.

Видається у Сімферополі з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна.

Самодіяльний український народний хор Севастопольського центру культури і відпочинку і його керівник Віктор Ковальчук

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ - ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК...

З пані Любою ми мешкаємо в одному районі й інколи зустрічамося на вулиці – випадково. Та навіть за короткий час, поки ми крокуємо разом, я майже встигаю зануритися в атмосферу дитинства: в моєму районному містечку, що на Полтавщині, люди, йдучи, скажімо, до крамниці, зупинялися, щоб привітатися та дізнатися про події у їхніх родинах. Це вважалося тоді нормою, думається, з тих пір там мало що змінилося.

Пані Люба – українка. Вона працює у Севастопольському товаристві Червоного Хреста, а у вільний час співає в українському народному самодіяльному хорі, яким давно й беззмінно керує Віктор Ковальчук.

Цього разу вона почала одразу із запрошення: «Ось приходьте в неділю до нас на репетицію, послухаєте, як ми співаємо. До речі, маємо два ювілеї: 35 років виповнилося нашому хору й 55 – творчій діяльності Віктора Ковальчука».

Проігнорувати такі події просто гріх, і ось, забувши про вихідний день, неймовірну спеку та заповітний берег моря, я крокую містом, шукаючи напівпідвальне приміщення, де відбуваються репетиції цього колективу. Керівництво Севастопольського центру культури й відпочинку виділило це неприглядне приміщення для українського народного самодіяльного хору, яким, до речі, завжди козиряє, коли до нас їде начальство з Києва. Табличка, прибита на облуплених дверях під'їзду, сповістила, що там за дверима збирається «Женсовет», а також «Народний ансамбль «Мечта», трохи поодаль ще одна табличка як свідчення, що господарів тут чимало, й серед них «Всеармейське воєнно-охотниче общество». Про український народний хор, який збиряється тут щонеділі, свідчить лише українська пісня, що ллється з прочиненою загратованого вікна у цоколі будинку...

(Закінчення на 16-й стор.).

КУЛЬТУРА І ЗАКОН

ОПТИМІЗАЦІЯ – НЕ ЧЕТВЕРТУВАННЯ!

Керівник і диригент камерного хору «Таврійський благовіст» Володимир Ніколенко

ТАЛАНТ МАЄ БУТИ ГОЛОДНИМ?

Не пам'ятаю, хто сказав першим, що талант має бути голодним, та, звісно, не хтось із людей, помічених Божою іскрою. Винесення такого вердикту більше пасує чиновникам, бо виявляється, що економія коштів на обдарованих людях їм же і на користь, оскільки сприяє розвитку їхнього таланту. Суттєво, що цей жарт починає звучати дедалі цинічніше.

Про це я думала, спілкуючись із керівником камерного хору «Таврійський благовіст» Володимиром Ніколенком у його кабінеті в приміщенні Кримської державної філармонії. Цю зустріч від попередньої відділяло років 12, коли не всі 15. Тоді ми у редакції захоплювалися цим колективом, який знайшов собі досить незвичну нішу – десь поміж землею і небом, бо в його репертуарі переважали пісні релігійної (православної) або наближеної до неї тематики.

(Продовження на 10-й стор.).

ОСЬ ДЕ, ЛЮДИ, НАША СЛАВА!

У НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗЕЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ВІДКРИВАЄТЬСЯ ВИСТАВКА «УКРАЇНА І СВІТ» ДО 20-Ї РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

24 серпня 2011 р. виповнюється 20 років від часу проголошення Незалежності України. Ця дата в історії молодої держави започаткувала нову епоху в житті українського народу, закріпила його споконвічне прагнення до національного відродження та побудови заможної демократичної процвітаючої України.

На виконання Указу Президента України про відзначення 20-річчя Незалежності в Національному музеї історії України створена ювілейна виставка «Україна і світ». Вона відображає визначні історичні події Української Держави, її роль та місце у світовому співтоваристві, а також основні досягнення українського народу в різних галузях суспільного життя за час Незалежності.

Значна увага надана національним лідерам України, її еліті, тим, хто сприяє соціально-економічному та

духовному розвитку нашої держави, схоженню її на передові позиції серед інших країн та інтеграції у світовий простір. Особливе місце на виставці посідають матеріали про участь нашої держави у світових інституціях і регіональних європейських структурах. Представлені унікальні експонати – символічний Ключ від Європи, що отримала Україна під час головування у Раді Європи (травень-листопад 2011 р.).

Поруч розміщені матеріали флагманів вітчизняної індустрії: ДП КБ «Південне» ім. М. К. Янгеля; ДП «Антонов»; ВАТ «Маріупольський завод важкого машинобудування»; ВАТ «Турбоатом» та ін. Їхня продукція широко відома за кордоном і користується попитом на європейському та світовому ринках.

(Закінчення на 2-й стор.).

МИ ЄСТЬ
НАРОД?

КОЛИ ДОРОСТЕМО
ДО ПАМ'ЯТНИКА
БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ
УКРАЇНИ?

стор. 4

УКРАЇНЦІ
МОІ...

«САМЕ ПРАВДА
Й ДОПОМОЖЕ
УКРАЇНЦЯМ
ОБ'ЄДНАТИСЯ...»

стор. 6

РИМА
З КРИМУ

«ПІЙМАЮ
В БРИЗКАХ
МОРСЬКОЇ ХВИЛІ
Я РІДНІ КРАПЛІ
МОГО ДНІПРА...»

стор. 13

АНОНС!

Українська Громада Криму запрошує громадян на урочистий мітинг з нагоди 20-ї річниці Незалежності України, що відбудеться у Сімферополі 24 серпня 2011 року об 11.00 пам'ятника Т. Г. Шевченку.

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця».

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ".

Головний редактор
Віктор
КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України. Реєстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р. Індекс: 90269.

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів неєуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.

Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14.
e-mail: kr_svit@meta.ua
<http://svitlytsia.crimea.ua>

Друкарня:
ТОВ «Мега-Поліграф»
вул. Марка Вовчка, 12/14
Київ, 04073

Видавець - ДП «Газетно-журналне видавництво Міністерства культури і туризму України».
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-63.
Р/р 3712800300584

УКДУ м. Київ
МФО 820019
код ЕДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavnictvo@gmail.com

Передплатна кампанія на видання ДП «Газетно-журналне видавництво Міністерства культури України», в т. ч. і на тижневик «Кримська світлиця», здійснюються за наступними реквізитами: вул. Васильківська, 1, м. Київ, 03040, 2 поверх, 6 корп. Відповідальна особа за передплату - Сидоренко Ірина.

Тел.\факс
(044) 498-23-64.

ДО 20-Ї РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

ОСЬ ДЕ, ЛЮДИ, НАША СЛАВА...

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.).

Не менш цікавими є експонати про досягнення провідних українських наукових установ: Інституту фізіології ім. О. Богомольця; Інституту надтвердих металів ім. М. Бакуля; Інституту генетики та селекції рослин НАН України.

Представлені на виставці наукові розробки Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона (прилад для проведення операцій зі зварюванням м'яких живих тканин) та Інституту монокристалів (пласти масовий сцинтилятор для міжнародного проекту «Великий адронний колайдер») складають достойну конкуренцію багатьом іноземним

проектам. Окрім розділ експозиції присвячений науковій праці та побуту української антарктичної станції «Академік Вернадський».

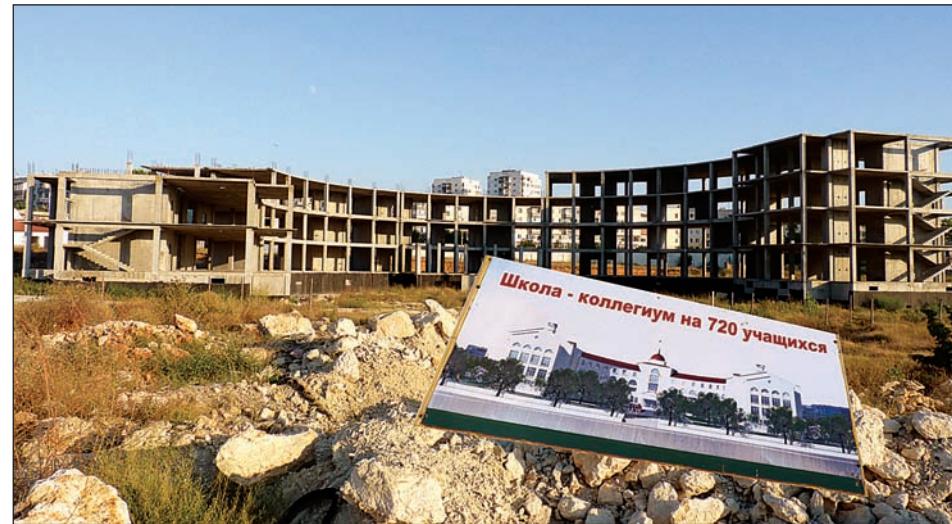
Експонуються міжнародні нагороди СП «Михайло Воронін Віденсь-Паріж». Привертають увагу матеріали про встановлення відомим кутюром світового рекорду з пошиття найбільшого в світі смокінгу 1000-го розміру.

На виставці представлена комплекти матеріалів наших видатних співівітчизників: актора Богдана Ступки; балерини Олени Філіп'євої; оперних співаків Лідії Забілястої, Володимира Гришка та Романа Майбороди; популярних

артистів Руслани, Ані Лорак та спортсменів Андрія Шевченка і братів Кличків.

Гідне місце посідає облачення Його Святості Папи Римського Іоанна Павла II, що використовувалось ним під час державного і Пастирського візиту до України у 2001 році.

Відвідувачі виставки мають можливість ознайомитися з роботами народного художника України, засновника національної школи художнього тексту та монументально-декоративного розпису Людмили Жоголь, а також відомих далеко за межами України скульпторів Олега Пінчука та Леоніда Козлова. Вони здобули всесвітне визнання, створюють по-позитивний імідж нашої держави на міжнародній арені. Їхні успіхи, ентузіазм та прагнення до вдосконалення надихають українців на нові життєві перемоги та звершення.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

Голові Севастопольської міської державної адміністрації
В. Г. ЯЦУБІ

Шановний Володимире Григорович!

Звертаємось до Вас із проханням активізувати зусилля щодо будівництва української школи-колегіуму на 720 місць з українською мовою навчання.

Як відомо, попередня влада по-різному ставилася до прав севастопольців різних національностей на отримання освіти державною мовою – від сприяння цьому амбіційному для міста проекту з боку Сергія Куніцина до повного саботування Валерієм Саратовим.

При початковій вартості проекту 46 мільйонів гривень через довгобуд вона підня-

лась до 92 млн. грн. Будівельниками освоєно всього 26 мільйонів гривень. Державне фінансування відсутнє останні два роки, а виділені у 2010 році 4 млн. 600 тис. грн. колишня влада використала за нецільовим призначенням.

Нам відомі Ваші високопрофесійні якості управління-господарника, тож сподіваємось, що Ви зможете закінчити будівництво української школи-колегіуму, чим сприятимете появлі в нашому місті найкращого освітнього закладу на півдні України. Севастопольці, що мають прогресивні погляди на розвиток освіти в суспільнстві та бажають дати своїм дітям високоякісну освіту державною мовою, будуть вдячні Вам.

Громадський комітет «Український Севастополь»
15 серпня 2010 р.

ПРИЗНАЧЕННЯ

11 серпня голова СБУ В. Хорошковський представив у Севастополі співробітникам спецслужби нового начальника управління СБУ. Указом Президента України Віктора Януковича №803 від 5 серпня 2011 р. на цю посаду призначений Володимир Анатолійович Воропай.

На представленні начальника управління СБУ В. Воропай були присутні: голова міськради Юрій Дойніков, голова міської держадміністрації Володимир Яцуба, начальник головного управління СБУ в АР Крим Володимир Тоцький, прокурор Севастополя Володимир Вишинський та начальник управління МВС України у Севастополі Олег Козоря.

Володимир Воропай народився у м. Новомосковськ Дніпропетровської обл. З 1987 по 1989 – проходив строкову військову службу, під час якої брав участь в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

У 1993 В. Воропай закінчив Дніпропетровський інститут

інженерів залізничного транспорту, а в 2004 році – інститут післядипломної освіти Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

З лютого 1995 по вересень 2010 року В. Воропай служив в управлінні Служби безпеки України Дніпропетровської області. Пройшов шлях від оперуповноваженого до начальника головного відділу контррозвідувального захисту економіки держави. З вересня 2010 по серпень 2011 р. – заступник начальника Севастопольського управління СБУ. Одружений, виховує двох синів.

З повідомлення прес-служби Севастопольської МДА.

Інженерів залізничного транспорту, а в 2004 році – інститут післядипломної освіти Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

З лютого 1995 по вересень 2010 року В. Воропай служив в управлінні Служби безпеки України Дніпропетровської області. Пройшов шлях від оперуповноваженого до начальника головного відділу контррозвідувального захисту економіки держави. З вересня 2010 по серпень 2011 р. – заступник начальника Севастопольського управління СБУ. Одружений, виховує двох синів.

З повідомлення прес-служби Севастопольської МДА.

Інженерів залізничного транспорту, а в 2004 році – інститут післядипломної освіти Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

З лютого 1995 по вересень 2010 року В. Воропай служив в управлінні Служби безпеки України Дніпропетровської області. Пройшов шлях від оперуповноваженого до начальника головного відділу контррозвідувального захисту економіки держави. З вересня 2010 по серпень 2011 р. – заступник начальника Севастопольського управління СБУ. Одружений, виховує двох синів.

З повідомлення прес-служби Севастопольської МДА.

Інженерів залізничного транспорту, а в 2004 році – інститут післядипломної освіти Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

З лютого 1995 по вересень 2010 року В. Воропай служив в управлінні Служби безпеки України Дніпропетровської області. Пройшов шлях від оперуповноваженого до начальника головного відділу контррозвідувального захисту економіки держави. З вересня 2010 по серпень 2011 р. – заступник начальника Севастопольського управління СБУ. Одружений, виховує двох синів.

З повідомлення прес-служби Севастопольської МДА.

Інженерів залізничного транспорту, а в 2004 році – інститут післядипломної освіти Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

З лютого 1995 по вересень 2010 року В. Воропай служив в управлінні Служби безпеки України Дніпропетровської області. Пройшов шлях від оперуповноваженого до начальника головного відділу контррозвідувального захисту економіки держави. З вересня 2010 по серпень 2011 р. – заступник начальника Севастопольського управління СБУ. Одружений, виховує двох синів.

З повідомлення прес-служби Севастопольської МДА.

Інженерів залізничного транспорту, а в 2004 році – інститут післядипломної освіти Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

З лютого 1995 по вересень 2010 року В. Воропай служив в управлінні Служби безпеки України Дніпропетровської області. Пройшов шлях від оперуповноваженого до начальника головного відділу контррозвідувального захисту економіки держави. З вересня 2010 по серпень 2011 р. – заступник начальника Севастопольського управління СБУ. Одружений, виховує двох синів.

З повідомлення прес-служби Севастопольської МДА.

Інженерів залізничного транспорту, а в 2004 році – інститут післядипломної освіти Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

З лютого 1995 по вересень 2010 року В. Воропай служив в управлінні Служби безпеки України Дніпропетровської області. Пройшов шлях від оперуповноваженого до начальника головного відділу контррозвідувального захисту економіки держави. З вересня 2010 по серпень 2011 р. – заступник начальника Севастопольського управління СБУ. Одружений, виховує двох синів.

З повідомлення прес-служби Севастопольської МДА.

Інженерів залізничного транспорту, а в 2004 році – інститут післядипломної освіти Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

З лютого 1995 по вересень 2010 року В. Воропай служив в управлінні Служби безпеки України Дніпропетровської області. Пройшов шлях від оперуповноваженого до начальника головного відділу контррозвідувального захисту економіки держави. З вересня 2010 по серпень 2011 р. – заступник начальника Севастопольського управління СБУ. Одружений, виховує двох синів.

З повідомлення прес-служби Севастопольської МДА.

«ТИ ЗНАЄШ, ВСЕ В ТВОЇХ РУКАХ...»

Сьогодні в Україні «в конвертах» виплачується майже 140 мільярдів гривень зарплати. Це означає, що близько 50 мільярдів гривень не надходять до Пенсійного фонду, які могли б отримати пенсіонери й соціально незахищені верстти населення. Люди, які погоджуються на зарплати «в конвертах», сьогодні позбавлені соціального захисту, а завтра – не матимуть достойної пенсії.

Аби цього не сталося, кожен пересічний громадянин має знати, що його пенсійне забезпечення сьогодні перевіває у його власних руках, переконана начальник управління Пенсійного фонду України в Гагарінському районі Севастополя Марія Наумкіна.

– Чимало громадян, – каже Марія Володимирівна, – працюють сьогодні без оформлення трудових книжок, отримуючи заробітну плату, не відображену в бухгалтерській звітності. Відповідно на неї не нараховуються внески до Пенсійного фонду України. Свідомо погоджуючись на такі умови, працівник власноруч позбавляє себе соціальних гарантій: йому не зараховується трудовий стаж, необхідний для обчислення пенсії, оплата лікарняного листа, виплати у разі нещасного випадку чи професійного захворювання.

– **Що передусім повинен знати громадянин, відштовхуючись на роботу?**

– Він має знати, що згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове держане пенсійне страхування» від 01.01.2004 р. до страхового стажу роботи зараховується повний місяць лише за умови, що заробітна плата – не менша за мінімальну (сьогодні це – 960 гривень) і страхові внески до ПФУ сплачені в повному обсязі. Якщо наймана особа пра-

циє у роботодавця на умовах неповного робочого дня й за неї сплачені страхові внески в розмірі, меншому за мінімальний страховий внесок, то вона має право самостійно доплатити в Пенсійний фонд суму, якої не вистачає до розміру мінімального страхового внеску.

Бували такі курйозні випадки, коли працівник був оформлений на 0,05 ставки. Це приблизно 20-хвилинний робочий день. Але ж настане час і ця людина дивуватиметься, чому в неї такий малесенький стаж, адже вона працювала усе своє життя. Молодим людям здається, що пенсійний вік не настане ніколи, але час невпинно рухається вперед.

Тепер свій страховий стаж дуже легко проконтролювати. Наприклад, у Севастополі зараз встановлені два інформаційні кioski: в Головному управлінні ПФ, по вул. Музики, 54 і управлінні ПФ Нахімовського району, по вул. Дзигунського, 19. За допомогою свідоцтва соціального страхування або пластикового пенсійного посвідчення можна самому побачити цю інформацію. Такі інформаційні кioski планують встановити в кожному районному управлінні Пенсійного фонду.

– **Які наслідки для суспільства має порушення трудового законодавства щодо виплати зарплати найманим працівникам та які методи боротьби з цими порушеннями застосовуються?**

– Сьогодні в суспільстві доволі гостро стоять питання дотримання суб'єктами господарювання норм трудового законодавства при виплаті заробітної плати. Так звана зарплата «у конвертах» або за кількома платіжними відомостями, оформлення на роботу з неповним робочим днем (за фактичного відпрацювання повного), прийняття на роботу з випробуваль-

ним терміном (без нарахування за цей час заробітної плати) та інші порушення законодавства про оплату праці – це нелегальний шлях зменшення сум страхових внесків та інших обов'язкових платежів до Пенсійного фонду, заснованих на свідомому використанні методу приховання реальної бухгалтерської звітності.

Наслідки ухилення від внесків та інших платежів до Пенсійного фонду невигідні ні державі, ні працівнику. Недоотримання обов'язкових платежів державою впливає на наповнення бюджету ПФ, від якого залежить рівень пенсій сьогоднішніх пенсіонерів. Найманій працівник через ухилення платежів до ПФ не отримає в майбутньому достойну пенсію, оскільки її обчислення напряму залежить від реально нарахованої та виплаченої заробітної плати за весь період трудової діяльності.

У цій ситуації винен як роботодавець, так і працівник, який погоджується отримувати нелегальну заробітну плату. Все більше громадян уже розуміють: своєчасно сплачені кошти з легальної заробітної плати до бюджету Пенсійного та інших фондів направляються громадянам у вигляді соціальних виплат, поліпшуючи їхній добробут.

Враховуючи важливість питання легалізації заробітної плати для економіки нашої держави, Кабінетом Міністрів України ухвалене Розпорядження №359-р від 02.03.2010 «Про затвердження заходів щодо детінізації доходів та стосунків у сфері зайнятості населення». Згідно з цим розпорядженням у нашему районі в боротьбі з тіньовою зарплатою свої зусилля об'єднали Гагарінська райдержадміністрація, Управління ПФ району, районна Державна податкова інспекція та прокуратура Гагарінського району Севастополя.

Марія Наумкіна

З метою термінового вирішення цієї проблеми в райдержадміністрації Гагарінського району Севастополя створена робоча група з питань легалізації виплати заробітної плати та зайнятості населення, до якої увійшли представники вищезазначених органів. На засіданнях робочої групи заслуховуються керівники підприємств, які виплачують заробітну плату в мінімальних розмірах, а також відпрацьовуються шляхи погашення ними заборгованості. Протягом 2010 року та з січня до квітня поточного року було заслухано керівників 901 підприємства. У результаті такої роботи додатково залучено до бюджету Пенсійного фонду близько 3 мільйонів гривень.

Боротьба із зарплатою «у конвертах» триває...

Записала Лідія СТЕПКО.

м. Севастополь.

УКРАЇНЦІВ ЗАРАЗ НАЙБІЛЬШЕ ХВИЛЮЮТЬ ПРОБЛЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Найгострішою проблемою, яка на сьогодні продовжує хвилювати переважну більшість українців, є пенсійне забезпечення. Такий висновок за підсумками звернень громадян, що надходили упродовж тижня, зробив Урядовий контактний центр.

За даними, які УКРІНФОРМ отримав з цієї державної установи, кількість скарг «пенсійної» тематики минулого тижня дещо зросла – до 269 звернень громадян порівняно з 237 зверненнями, які були зареєстровані впродовж першого тижня у серпні. Люди переважно клопотують про виплату надбавок та доплат, звертають увагу на помилки в нарахуванні пенсійних виплат, у перерахунку пенсій тощо.

Окрім цього, громадяні цікавилися оформленням пенсійних посвідчень, підвищеннем пенсійних виплат, невиплатами пенсій, розмірами та можливістю отримання пільг на сплату житлово-комунальних послуг, ліків, проїзду багатодітних сімей, інвалідів, дітей війни тощо.

Другими за «популярністю» є питання громадян у сфері дотримання трудового законодавства. Більшість скарг стосуються порушення керівниками підприємств, установ і організацій вимог трудового законодавства. Надходять також прохання перевірити дотримання на підприємствах вимог законодавства про працю, в 10 скаргах йшлося про незаконне звільнення працівників.

Мешканці міст Одеси, Луганська, Броварів Київської області та Кривого Рогу Дніпропетровської області стурбовані відсутністю вакцини для планової імунізації дітей. Громадяни також занепокоєні відсутністю лікарських препаратів "Синкумар", "Орфіріл 300 ретард", в аптеках Вінниці. У столиці країни не вистачає препаратів "Терален", "Канефрон" та інсуліну. Заявники повідомили, що у Київському міському Центрі сервіса немає "Синкумар", а в Сумській міській клінічній лікарні № 3 з липня 2011 року - "Діапірида", який призначений для лікування цукрового діабету. Маріупольці поскаржились на підвищення ціни на одноразові дитячі підгузки.

У межах проекту "Гаряча лінія" – діалог з малим бізнесом" до Урядового контактного центру звернулося 36 громадян, які представляють як малий, так і середній бізнес (на

ОГОЛОШЕНО ОСІННІЙ ПРИЗОВ

Міністр оборони Михайло Єжель підписав наказ, згідно з яким у жовтні-листопаді 2011 року на стрікову військову службу буде призвано 26,6 тис. громадян України чоловічої статі 1986-1993 рр. народження, які не мають права на звільнення або відстрочку від призову на стрікову військову службу.

Як повідомляє Департамент преси та зв'язків із ЗМІ Міністерства оборони України до Збройних Сил України буде призвано 20 тис. осіб, у Внутрішніх війська Міністерства внутрішніх справ України – 5,5

тис. осіб, ще 1,1 тис. осіб будуть проходити службу в Державній спеціальній службі транспорту.

Крім того відповідно донакзу в жовтні-листопаді також будуть звільнені у запас з лав ЗСУ військовослужбовці, які відслужили встановлені терміни строкової військової служби.

Міністр оборони також доручив своєму першому заступнику, а також начальнику Генерального штабу – Головнокомандувачу ЗСУ забезпечити організоване прийняття молодого поповнення, створення

необхідних побутових умов їх служби та звільнення військовослужбовців, які вислужили встановлені терміни військової служби, підтримання військової дисципліні, дотримання статутних взаємовідносин між військовослужбовцями.

У Міноборони зазначають, що згідно з постановою Кабінету Міністрів від 3 серпня 2011 року обсяг видатків для проведення призову громадян України на строкову військову службу в жовтні-листопаді 2011 року становить 1 715,7 тис. грн

(TCH)

ПРЕЗИДЕНТ ІНІЦІЮЄ СКОРОЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СІЛ

Президент України Віктор Янукович ініціює скорочення протягом 2012 року Збройних Сил України на 8 тисяч осіб, у тому числі – на 5 тисяч військовослужбовців. Глава держави вінє як невідкладний для позачергового розгляду у Верховній Раді проект Закону «Про чисельність Збройних Сил України на 2012 рік».

До кінця наступного року Президент пропонує привести чисельність української армії до 184 тисяч осіб, у тому числі – до 139 тисяч військовослужбовців. Законопроект має бути реалізований у межах видатків Держбюджету-2012.

Згідно з проектом закону скорочення ЗСУ протягом 2012 року планується здійснити через оптимізацію структури органів військового управління, усунення дублювання функцій та зменшення ланок керування; створення військових частин постійної готовності та мобілізаційного резерву, оптимізацію структури та чисельності бойових частин – насамперед тих, де на озброєнні є несправні зброя і техніка, відновлення яких неможливе або економічно недопоміжне.

Йдеться також про приведення системи військової освіти у відповідність до сучасних завдань та потреб ЗСУ. Планується крім того вдосконалити навчальні центри з підготовки молодших фахівців, запровадити нову систему підготовки та перепідготовки професійних сержантів та старшин.

Mайже рік тому - 9 вересня 2010 року часопис «За вільну Україну плюс» надрукував мою статтю «Хижка птиця імперії» - як відкритий лист до байдужих. Звернутися тоді мене спонукали три причини. Перша - це стаття «Заслужена, але не пошанована», що була надрукована в газеті «Україна молода» від 28 серпня 2010 року. У ній йшлося про збирання коштів на пам'ятник Олені Пчілці на Волині. Особливо вразили слова, що «ставимо пам'ятники варенику, галушці, свині, салу, Проні Прокопівні, Остапу Бендеру (від себе додам - Паніковському, Отчу Фіодору - С. В.), Катерині II, Сталіну - цей список можна продовжити. І тільки Олені Пчілці в ньому місця не знайшлось. Парадокс? Аніскілечки. Це лише свідчення того, що ми ще не добралися до величі цієї жінки. І що українського в нас лише на сало з варениками й вистачає...»

Дописувачка «УМ» деталізувала, що вже дванадцять років тому волинський письменник Петро Мах і київський скульптор Микола Обезюк пробували, а художник з Києва Микола Дьюмін долучився до тієї справи та намагається нині віправити цю несправедливість. Волинська газета «Віче-інформ» оголосила громадський збір коштів для побудови пам'ятника. На спеціальний рахунок, відкритий Волинською організацією Національної спілки журналістів України, уже почали надходити похрещування. Є сподівання, що незабаром бронзова Олена Пчілка, нарешті, постане перед входом до головної книгохріні Волині. Словом, громадська активність сусільного загалу, робота на добровільніх засадах художників і скульпторів, ініціативні форми просвітницької діяльності письменників і журналістів, небайдужість нації - ось що разом надихає спільноту на позитивні здобутки навіть в умовах економічної кризи.

Друга. Тут позитиву, як я тоді нагошував, - нуль. Річ у тім, що з аналогічною пропозицією, правда, щодо громадської ініціативи у зведенні у Львові пам'ятника борцям за волю України, камінь якого був закладений ще в минулому столітті, я звернувся через ЗМІ в статті «Щоб жити - ні в кого права не питатися». Розумуючи над загальним контекстом широкої боротьби української нації за це, здавалося б, природне право збереження своєї тогтоності, я ситуативно згадав цей знаковий камінь, встановлений львів'янами на вулиці Вітовського напроти міського Парку культури. На ньому можна ще прочитати викарбуваний колись пафосні слова: на цьому місці буде споруджено пам'ятник борцям за волю України.

Власне, це словосполучення і є ключовим поняттям, концептуальне визначення якого могло б суттєво утихомирити закордонний галас, що виник, здавалось б, на рівному місці з приводу присвоєння звання Героя України Роману Шухевичу та Степанові Бандері. Адже це чисто внутрішні проблеми українського народу, його екзистенції - історичної пам'яті, тягості розвитку, збереження культурних традицій та національної ідентичності, формування інформаційного простору, комфортного для креативу нації середовища, здатного відтворювати і формувати національно-свідому особистість. Це, мабуть,

і було б так, якщо львів'яни вчинили б на взір волинян. Однак біда в тім, що немає ні концепції, ні практичної активності. Адже концептуальних нових монументів, які львів'яни збудували б і які були б на вікі символом боротьби нації за її свободу та незалежність, окрасою міста, його знаковою візиткою - вкрай мало. Може, трагічна постать В'язня біля тюрми на Лонецького... Ale де ж втілена у граніті, бронзі геройчна картина визвольної боротьби за волю України, що почалася задовго до її ведення ОУН-УПА? Хіба ті українці, які віддавали життя у війні з поляками в 1918-1919 роках чи поляги під Крутами

але не менш кривавого - загарбницького польського. Як цю трагічну потрійну колонізацію України символічно виразити - за допомогою кровопролітів-орлів чи трьох абстрактних кубів (колон), чи інших художніх засобів - це завдання митців, і не мені про це судити. Я також не знаю, один чи три Ангели на вершині цієї скульптурної композиції мають переможно трубити, розносячи по світу славу нескореним борцям. Ale я знаю: а) зображення має бути таким, аби кожному мешканцю і гостеві Львова було зрозуміло - не ми, а нас на нашій же землі намагалися жорстоко поневолити (поло-

янин, під нього, на жаль, - не тече. Навпаки, батьки міста виношують ідею - побудувати під ним чотирьохпівцевий паркінг, та, мабуть, до «Євро-2012» не встигнуть.

Нарешті, причина третя - обнадійлива і загальноукраїнська, бо хочеться, як і волиняни, бути оптимістом «на нашій - не чужій землі». З надією я сподіваюся, що громадські організації, товариства репресованих за допомогою журналістів, Конгресу української інтелігенції, - усі небайдужі люди разом візьмуться за зведення меморіалу борцям за волю України, який буде окрасою Львова і всенародною пам'яттю про їхню геройчу звитягу за

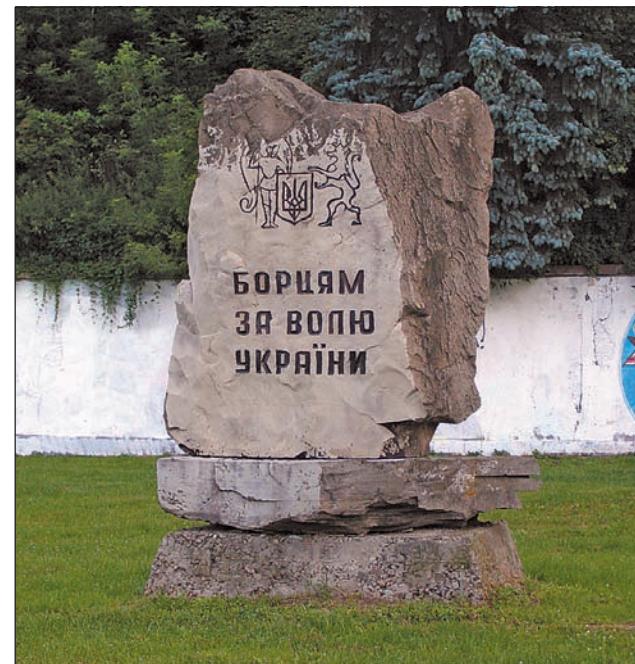
їнськість, тотожність титульної нації, її ідентичність - мовну, культурну, етнічну, економічну, ментальну, релігійну тощо, то повинні уміслитися в дискурс не лише понять конкурентоспроможності продукції, пластоспроможності населення, приміром, за газ чи розуміння середовища як екологічного чинника, яке вже за кордоном вивчається в структурі нової галузі науки - середовищезнавства (інвайронментології), а й досліджувати середовищноспроможність нації як системно-творчий фактор формування свідомого та активного громадянина України в усіх векторах суспільного життя -

системі сталого розвитку, тобто збереження та передачі наступним поколінням усипадкованого, а й на здатність української нації творити нові знання, бути в авангарді нових науково-технічних здобутків, спроможності продукувати модерні інформаційні технології і програми для потужних комп'ютерів, формувати нові прояви ментальної і креативної суспільно-корисної поведінки. Зрештою, набути стану, за якого вільним українцям на наступних поколіннях можна буде позбутися постімперського синдрому, принизливих для активно-творчої особистості, почувань меншовартості, прогинання перед «старшим» нібито братом, приреченого перебування в стані непереборного офсайдерства. Без подолання цього негативу за умов подвійного впливу в Україні зоднорідною глобалізації (постімперської, залишково-настальгійної, сусідської та загальносвітової) не можна на рівних партнерських засадах інтегруватися у світове співтовариство, водночас зберегти свою автентичність серед багатого різноманіття культур, мов, традицій та інших головних ознак націй.

Отак я писав рік тому. Ale, на жаль, справа з будівництвом пам'ятника не просувається, камінь заростає не лише мохом, а й травою...

I, насамкінець, аби нині частково відповісти на поставлене в заголовку запитання, наведу інформацію газети «Літературна Україна» від 21 липня цього року - у Луцьку відкрито перший в Україні пам'ятник Олені Пчілці в бронзі. «Ми запінілися на вісім десятиріч, - сказав на відкритті голова Волинської ОДА Борис Кличчук. - Безумовно, Олена Пчілка належить всій Україні!». Отже, посткриптом з білою заздрістю: на скільки десятиріч запінізяться львів'яни з відкриттям пам'ятника борцям за волю всієї України?! Це запитання на передодні святкування Незалежності України вельми актуальніться, адже вже на два десятиріччя ми спізнююмося... Посадимо біля знакового каменя хоча б квіті, а навколошипні графіти надамо певного тематично-патріотичного і художньо-естетичного забарвлення. Нині і на таке я вже «без надії сподіваюся». Утім, може, скульптори, художники, архітектори, журналисти, письменники, зрештою, вся інтелігенція усі законослухняні громадян чекають: коли ж борцям за волю рідної Неньки на урядовому рівні нададуть громадянство, аби посполіті без дозволу суддів змогли посмертно шанувати їхні імена як героїв України? Ale чому спіти нація, не доходить правильних висновків та адекватно не діє!

Степан ВОВКАНИЧ, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, провідний науковий співробітник Інституту регіональних досліджень НАН України.

КОЛИ ДОРОСТЕМО ДО ПАМ'ЯТНИКА БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ?

ми, у Холодному Яру, не боролися за волю України? Власне, у селах Галичини ще в 1942-1943 роках почали масово насипати символічні могили (переважно біля церков) всім борцям за волю України.

Поки що маємо ще незавершений пам'ятник Бандери, але він - персональний і зділека, даруйте, дещо схожий то на Галана, чи на трафаретного Леніна. Фонові колони пам'ятника мають невиразні і не одразу зрозуміле навантаження. А де ж безпосередні герої, ці юнаки та юнки, що добровільно йшли заради волі України на явну смерть ще до того і тоді, коли Бандера ворожі сили тримали у тюрмі. Чи ці сили були лише німецькі? Чи сьогоднішньому молодому поколінню можна показати прекрасний народний пам'ятник, який би комплексно висвітлював: проти якого розмایття ворожих сил боролися і борються зараз - ще живі й уже мертві герої - січові стрільці, вояки УПА?

А виступили вони проти потрійної колонізації України - німецької, московської і польської. Саме це підтверджує нещодавня, навдивижу швидка реакція на згадане рішення Ющенка, як Європарламенту, так і наших сусідів - північних і західних. Потрійна колонізація України і масовий рух патріотичного опору - ось що має стати концептуальною основою пам'ятника героям визвольних змагань минулого сторіччя. Це нерівне протистояння криваво пронизує трагедію українсько-польської війни, подальшу жорстокість подій польської пасіїфікації, протестні виступи українців на Волині, ганебної операції поляків під назвою «Вісла», енкаведистські репресії перших союзів та виселення у Сибір, розстріли фашистами Ольжича, Теліга та сотні тисяч замучених, вивезених на каторжні роботи до Німеччини, вбивство другими советами Августина Волошинса і баґажів інших патріотів. Тут ще багато не з'ясовано, але незаперечним є факт: патріоти України на рідній своїй землі захищали її від трьох гербових імперських хижих орлів: німецького зі свастикою, російського з роздоєвою головою (хоча його за умов радянської імперії тимчасово було декласовано) і буцімто білого,

нізувати, онімечити, зросійщити), тобто позбавити національної автентичності і гордості; б) потрійна колонізація була тотальною і дуже нищівною з боку усіх згаданих суб'єктів і в усіх сферах життедіяльності корінної титульної нації; в) і останнє: якщо такий пам'ятник був би зведенний наперекір економічній, а ще більше, моральний кризіс за добровільно пожертви українців, спроектований на громадських засадах творчими духовно-інтелектуальними скульпторами, архітекторами, а соратники Лозинського не паплюжили б президента Віктора Ющенка, то ніхто ніколи не посмів би і заїкнутися про скасування указів всенародного обрання. Саме тоді настільки очевидним стало б, хто народний герой, а хто - агресор, загарбник, що всяки пани Бузини не «бузили» б проти українські і права про них. А гасла «Львів - польське място», «Севастополь - руський город» чи творення великої Румунії за рахунок української Буковини, видача угорцям в Україні паспортів громадян сусідньої держави чи новий російський месідж: «Україна від Ужгорода до Сахаліна» назвіть зі столицею в Києві, чи колоніаторська нова патріарша концепція «руського міста» без переносу столиці - сприймалися б однозначно як неореваншистські. Тоді ж звання борець за волю України виключно присвоювалося б народом в контексті його ексклюзивного права визнання героїв трагічної і надзвичайної кривавої боротьби за волю всієї України!

Позаяк лише тоді, бачачи серйозність і дієвість ініціатив волинян, полтавці, у свою чергу, - переконають своїх депутатів-бюдівтівців у тому, що, окрім пам'ятника галущі, час погоджується на встановлення монументів історичним постатям України - Мазепі та Петлюрі. А відтак і кіровоградці, і дніпропетровці (і не лише вони) захочуть позбутися імперської, тоталітарної семіотики - нав'язаних імперіями (царською і радянською) назив міст, вулиці, встановлених пам'ятників кривавим царям, царіцям і більшовицьким вождям. Тоді активна меншість стане суспільним локомотивом, що байдужим громадянам плавно переїхуватиме в небайдужу критичну масу українців, які своєю вибуховою енергією активізують національне і духовне відродження, а відтак - їх соборну здатність досягати великих здобутків наперекір ворожих центрів і засланих псевдолідерів.

Адже вже давно пора зрозуміти одну фундаментальну річ у сенсі утвердження національної ідеї: якщо ми хочемо жити і зберегти свою українськість, totòloжно збереження та передачі наступним поколінням усипадкованого, а й на здатність української нації творити нові знання, бути в авангарді нових науково-технічних здобутків, спроможності продукувати модерні інформаційні технології і програми для потужних комп'ютерів, формувати нові прояви ментальної і креативної суспільно-корисної поведінки. Зрештою, набути стану, за якого вільним українцям на наступних поколіннях можна буде позбутися постімперського синдрому, принизливих для активно-творчої особистості, почувань меншовартості, прогинання перед «старшим» нібито братом, приреченого перебування в стані непереборного офсайдерства. Без подолання цього негативу за умов подвійного впливу в Україні зоднорідною глобалізації (постімперської, залишково-настальгійної, сусідської та загальносвітової) не можна на рівних партнерських засадах інтегруватися у світове співтовариство, водночас зберегти свою автентичність серед багатого різноманіття культур, мов, традицій та інших головних ознак націй.

умов кривавої потрійної окупациї. Однак, що переможе: фактор громадської активності в кризових умовах чи криза в головах та мотивах морально-патріотичної поведінки, байдужість митців - ще належить довести. Наголошує - потрійної, бо саме потрійність окупації - має стати основоположним концепт-конструктом творчості всього процесу проектування і будівництва пам'ятника. Лише та

Аби не Всеукраїнський референдум 1991 року, Верховна Рада могла б легко денонсувати Біловезькі угоди, згадує перший президент України Леонід Кравчук. Його непокоїть те, що чимало політиків навмисно применшують досягнення країни за роки незалежності. I він вірить, що нова Конституція наважди припинити боротьбу гілок влади за повноваження. Два десятиріччя в житті держави дають підстави говорити про Україну вже як про феномен світової цивілізації. I тому інтерв'ю, що дав Леонід Кравчук кореспондентові «УКРІНФОРМу» напередодні 20-ї річниці Незалежності України, не могло не набути певного філософського забарвлення.

— Леоніде Макаровичу, у своїх мемуарах видатний політик У. Черчіль писав, що імперія є найбільш досконалою формою політичної організації суспільства. Чому ж тоді 1 грудня 1991 року понад 90 відсотків українців проголосували за вихід із складу Радянського Союзу?

— Правильніше було б сказати, що імперія — це найбільш досконала форма організації влади. Саме імперія організовує владу настільки дисципліновано, настільки контролювано і настільки продумано, що демократія цього зробити не може в жодному разі.

Коли я був секретарем ЦК, то ніколи підлеглий двічі завдання не повторював. Коли посадовець прохав дати шість днів на виконання замість п'яти, натомість казав: «четири дні». I завдання виконувалось, бо інакше — виключення з партії або звільнення з роботи. У такому політичному режимі організація, контроль і відповідальність стає другою настрою кожного посадовця. Але вся справа у тому, що в тоталітарному, а тим паче імперському режимі суспільство існує лише для влади. А за демократії на вики — влада існує для суспільства. Якщо брати наше суспільство, то воно наполовину демократія, наполовину — залишок тоталітаризму. Ми не відійшли від старого і не прийшли до нового. Десь у дорозі.

— Але ж і Союз за М. Горбачова рухався до демократії...

— Союз був побудований на принципах централізованої влади. Україна вважалася республікою, яка мала Гімн, Прапор, Конституцію. Але вона зобов'язана була виконувати рішення ЦК КПРС і центральних органів влади. Тож була абсолютно безправною. Народ, а особливо інтелігенція, це відчували. За такої системи душилося все, що торкалося національного — мова, церква, демократія... Людина не мала жодних прав висловити навіть свою точку зору, за це людей карали. Василь Стус, Іван Дзюба були кинуті до казематів, Василь Симоненко загинув — не за дії, а за слово. У суспільстві вирізла філософія, що у народу є право мати власну державу, щоб зберегти свою ідентичність. I через це Радянський Союз не міг більше існувати в такому вигляді, як раніше. М. Горбачов шукав шляхи, як змінити ситуацію. Він прагнув зберегти Радянський Союз як оновлену федерацію і демократизувати партію. Але бути главою держави і управляти цією системою тоталітарно вже не було жодних ресурсів.

Спочатку, після обрання

галася це зробити. Якби обмежилися лише постановою ВР, навіть Законом, нас би зупинили. А волю народу зупинити неможливо.

— Ви відчуваєте, коли йшли на референдум, що дуже ризикуєте? Але ж не знали наперед, як голосуватимуть українці...

— Був ризик. Пам'ятаєте, мене обирали в цей же день президентом. I коли після 12-ї ночі телефонували додому і говорили: Леоніде Макаровичу, ви перемагаєте, мене це не дивувало. Як на сповіді

об'єктивного неможливо. I тільки третя група людей дивиться в майбутнє — це українці з національною свідомістю. Але ця свідомість бере й найкраще, що є в глобалізованому світі, пристосовує до свого національного коріння. Це — твоя держава, твоя земля, твоя мова, твоя культура, твоя церква, але воно не є автономізованою, воно є частиною світової цивілізації.

Я переконаний, Україна зробила великі кроки в своєму розвитку, вона стала на шлях демократії, вона

наших ЗМІ, які захищають чужі інтереси. Коли дивлюсь окремі телепередачі до 20-річчя Незалежності, серце кров'ю обливается. Складається враження, що готовути ці сюжети і оцінювати нашу незалежність люди, чий тіла хоч і перевозять в Україні, але помисли десь у Москви.

— Очевидно, тут ідеться і про модну нині в сусідній державі теорію «Русского мира»...

— Вона не така вже й безневинна... Bo її ідеологи прагнуть об'єднання, не беручи до уваги кордони,

ституції, які ми змінювали, починалися з того, що комусь було мало повноважень. Дали повноваження, 10 років президент Л. Кучма ними користувався. Наприкінці його другого терміну вирішили повернутися назад — до парламентсько-президентської республіки. Проголосували у Верховній Раді і припустилися стількох помилок, що Конституційний суд мав усі підстави скасувати ухвалені зміни. Однак світ каже, що ми вийшли за правове поле. Тому я запропонував Президентові

«ПІСЛЯ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ НАС СПОЧАТКУ НЕ ВИЗНАВАЛА ЖОДНА ДЕРЖАВА...»

головою Верховної Ради, я думав, що можна переконати прогресивне крило комуністів, щоб змінити систему і дати більше прав Українській Державі. Я в це вірив ще у 1988 році. А вже у 1989-му ця віра похитнулася. Комуністи і Горбачов не бажали радикальних змін. Я ж дійшов висновку: без зміни системи не обйтися. Це був рубіж.

— Україна одержала незалежність. Але якщо ви видали авторові культової книги «Зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона, на початку 90-х років у ті, що в новонародженої державі є майбутнє, мало хто вірив. Дискусії між експертами точилися лише навколо ділеми: чи Україна розвалиться як Югославія, чи буде війна з Росією. Що допомогло Вам пройти поміж Сіллою і Харбідою?

— Допоміг Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 року. Но ж ситуація була непростою. Після 24 серпня, коли було ухвалено Акт про державну незалежність, Україна звернулася до світу з проханням, щоб її визнали. Але до 1 грудня жодна країна світу так цього і не зробила! Тому що цього ж року, але раніше, 17 березня, був проведений Всеосвітній референдум. I там понад 75 відсотків українців проголосували за «новлену федерацію». Отож дзвінить Горбачов і каже: «Леоніде Макаровичу, ви же освічена людина, інтелігент, знаєте принципи права і розумієте, що Верховна Рада не може відмінити референдум, на якому українці проголосували за збереження Радянського Союзу». Він був стовідсотково правий!

I тому 24 серпня — на засіданні ВР я вніс пропозицію про включення в порядок денний Ради питання про проведення референдуму, на який мають внести Акт про державну незалежність. Після референдуму моя позиція у Біловезькій пущі була сильною. Повірте, не було б референдуму, Верховна Рада могла б легко денонсувати Біловезькі угоди. Вона неодноразово нама-

кала, я запитував лише одне: а як референдум? Я мав велике побоювання, чи прийдуть люди до виборчих дільниць? Коли мені о 4-й ранку повідомили, що за незалежність проголосувало понад 75 відсотків, я заспокоївся, ліг і заснув. I хоча достатньо було і 50-ти, хотілося, щоб показники березневого всесоюзного референдуму були перекриті. Уже вранці повідомили, що цифра ще вища — 90 з чимось — це було свято. Ніхто, ні Горбачов, ні Єльцин у це просто не вірили. А перемога стала можливою тому, що всі були єдині. На виборах вибрали кандидатами в президенти різні люди, але щодо незалежності воля народу виявилася одностайно.

— Очевидно, і сам сенс вашого президентства, якби не була здобута незалежність, втрачався.

— Це був би формальний президент держави, якої немає. Той же перший секретар республіканського ЦК, тільки по-іншому називається....

— Однак нещодавно один з політиків сказав, що нам немає чого святкувати в День Незалежності, бо нічого не здобули. Його опоненти з опозиції наводять різні міжнародні рейтинги, за якими Україна пасе задніх і навіть навісили ярлик: «держава, яка не відбулася». З іншого боку, подивімось — з початку 90-х років у країні відбулися розючі зміни на країні. Де правда?

— Статистику легко пристосувати до будь-яких політичних уподобань. А в Україні сьогодні є три групи українців: перша — це більшовики — «советіко», які весь час дивляться назад. Вони мімікували, пристосувавши до ситуації, і служать не державі, а тим, хто у даний час при владі. Інша група — це так звані «ширі українці». Вони жадають тільки українського всюди, забуваючи слова Т. Шевченка, що варто й чужого не цуратися. I от ці групи людей не хочуть бачити нічого позитивного.

Для них боротьба за гроши й за владу є найголовнішим. Від цих людей чекати чогось спрavedливого, але вони не діють, а че діють, то й від деяких

вперше в історії завдяки Президенту В. Януковичу почала реформи. Я не кажу про їхню нинішню якість, але — розпочала! Ми бачимо, Київ буде діяти. Уряд, як би до нього хто не ставився, діє. Наприклад, у Вінниці відкрили величезний морозильник, де можна зберігати овочі й фрукти. За радянських часів нічого такого не було збудовано. Візьміть металургію, яка дає нам гроші. Вона була застаріла — ще Щербіцький говорив, що вона застаріла на 60 відсотків. Тепер вона оновлюється. Тобто, зміни радикальні, колосальні — в людях, в підходах, у демократії, в реформах. Я не кажу, що немає проблем. Є корупція, є інші непріємні речі, які треба викорінити, але ж їх створили ми за двадцять років самі. I ті, що зараз паплюжать незалежність, самі купуються в матеріальних благах, здобутих завдяки цій незалежності. Самі на коштовних автівках їздять, будують дорогі маєтки. На цих людях дивишся з гіркотою і розумієш — тільки наступне, а може, й те, що за ним покоління при владі змінить ситуацію.

— Але, як свідчить соціологія, багато хто з українців уже сумінштівається в тому, а чи варто було йти з Союзу...

— Все одно понад 50 відсотків опитуваних прагне мати свою державу. Звичайно, не 90, як у 1991-му. Але це — після величезних труднощів першого етапу незалежності, в умовах ідеологічного пресингу з Росією, та й від деяких

повернутися в це поле. Оскільки авторитет Верховної Ради дуже низький, передбачено створити Конституційну асамблею, членами якої не керуватимуться посадовими амбіціями. Це будуть спеціалісти, професіонали, експерти всіх рівнів, від усіх політичних сил. Вони не прийматимуть нову Конституцію — я це підкresлюю — а внесуть пропозиції по системних змінах у текст Основного Закону. Запропонують їх Президентові. Він внесе до Верховної Ради. А далі ми пропонуватимемо внести конституційні зміни на Всеукраїнський референдум. Для того, аби більше не було спокус кожному новому очільникові держави писати Основний Закон під себе.

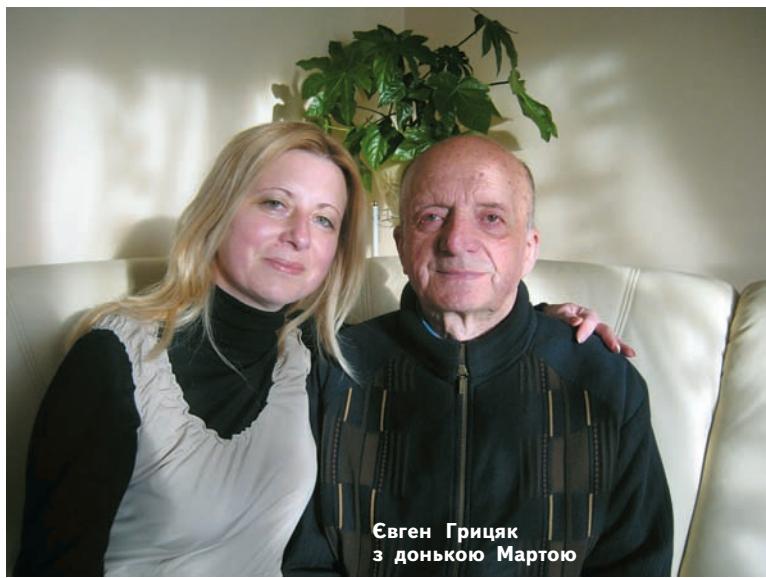
— Тобто, з референдуму почали і референдумом закінчимо...

— I тоді скажемо: «Ми стали на народний фундамент, народну Конституцію, затверджену народом. I никому, навіть найгеніальному, відтепер не може прийти у голову думка про зміну Конституції без того, аби сплатити дозволу у народу».

— Ваше покоління — народжених у Радянському Союзі, зуміло відповісти на цивілізаційний виклик кінця ХХ століття. Ви виборолі незалежність, зберегли мир в Україні, розбудували демократію. A які, на вашу думку, виклики постануть перед тими, хто народився у незалежній Україні?

— Насамперед, ім треба глибоко і всебічно вивчити історію свого народу. Вони її не вивчають і не знають. Я не хочу їх ображати, але мої спілкування з сучасною молоддю свідчать про це. Захоплення новітніми інформаційними технологіями, айпадами, ноутбуками і тому подібним сприяють полегшенню ставлення до історії, до політики, суспільних цінностей. А вони мають зрозуміти, що є поколінням, яке має вивчити наші помилки, і, не засуджуючи нас, взяти на себе відповідальність за майбутнє Української Держави. Адже у молодих є всі можливості! Будь ласка, навчайтесь у Кембриджі, Оксфорді... Але повертайтесь, бо не можна залишити хвору матір. А Україна, на жаль, хвора. I тільки нове покоління, озброєне новою філософією, новими знаннями, чесне й чисте, зможе її врятувати...

Розмову вів
Євген ЯКУНОВ.

Євген Грицяк з донькою Мартою

Події 9 травня та 22 червня, попри різне їх трактування на сході і на заході України, принаймні нагадали суспільству про ветеранів Другої світової війни. У деяких регіонах України, скажімо, в Криму чи на Донбасі, про них завжди писали і пишуть більше, ніж на галицьких теренах. Ніби підкresлюючи: «Це наші герої, і своїх він нам не нав'яже!» На заході ж беззастережно віддавали перевагу героям УПА – тут із курсом відразу визначилися. Кожна сторона не надто переймалася гармонізацією стосунків та зближенням позицій. Мовляв, якось воно само собою перемелеться, перетреться... Отак, у поті чола, ми впродовж двох десятиліть дружно закладали фундамент федерацівності, яка, звісна річ, для нинішньої України є, скоріше, мінусом, ніж плюсом. І лише тепер деякі історики та філософи починають говорити про потребу українсько-українського компромісу, резонно зазначаючи, що поляризація України де-факто нічим не краща, ніж її федерацівний статус де-юре. І поки не схоже, щоб ця мудра в своїй основі ідея негайно підхоплювалася більшістю населення. Зрозуміло, чому говорили про компроміс найчастіше лунають з Галичини. Звідси очевиднішим є брак інтелектуальних ресурсів, життєво необхідних для збереження попереднього курсу. В силу різних причин Галичина вже не може розраховувати на всеукраїнське лідерство, хоча її голос усе ще є досить потужним, коли йдеться про захист прав українців. Значна частина колишніх рухівських активістів та героїв Майдану вимушена заробляти на прожитті, працюючи в країнах Євросоюзу – Польщі, Чехії, Іспанії, Португалії... Ця «оголеність» галицької глибинки добре відчувається і тоді, коли йдеться про використання надзвичайно цінного досвіду героїв визвольних змагань. Старіють у забутті навіть такі яскраві постаті, як учасник українського підпілля на Кубані Пантелеймон Василевський та легендарний сотенний УПА Мирослав Сим-

«САМЕ

чи... Василевський у 1945 році навіть партизанив на Північному Кавказі. Вісім місяців провів у сотні Шума, де дружиною родиною проходили вишкіл «материкові» українці, кубанські козаки, черкеси... Це маловідомий факт. А Мирослав Симчич провів у карпатській ущелині поблизу Космача найкращу, найвиднішу партизанську спецоперацію всіх часів і народів; співвідношення втрат тоді було 1:400 – на користь українських повстанців, звичайно. Про цей бій уже давно могли б писати у підручниках для елітних спецпідрозділів найкращих армій світу. Але за умови, якби ми навчилися популяризувати своє так, як цероблять англійці, французи, євреї... Третину століття Мирослав Симчич провів у тюрях і в таборах, не скорився, не покаявся, залишився таким же сміливим, жертвовим, людям, а головне – надзвичайно скромним. В інших країнах така людина до кінця днів не знала б відбою від громадських активістів, а у нас пана Мирослава ніхто особливо й не турбує...

Євген Грицяк з Івано-Франківської області відомий як один з керівників Норильського (у 1953 р.) повстання в ГУЛАГу. Тепер він прискорено (наскільки дозволяє здоров'я) працює над книгою спогадів, проте не певен, чи зможе видати її. Бо де ж тепер, у період кризи, знайти спонсора? Колись його героїчна дружина вимушена була годувати на свою скромну вчительську зарплату родину з чотирьох чоловік. Непоступливому Євгену в КДБ відверто казали: ніде не знайдеш роботи, поки не підеш на співпрацю з органами. А коли підеш, то й квартиру в Івано-Франківську отримаєш і ще багато чого... Не пішов і цим впливав власну сторінку в історію українського Опору. Довів, що для націоналіста кодекс честі – не вигадка, не порожній звук. Але

чи народ, достатньо просвітлений за 20 років незалежності, оцінів жертву земляка? Чи приклад ГУЛАГівського ватажка (а тепер прикарпатського цілителя, художника і йога) надихає нинішню молодь? Чи потрібні комусь його спогади і чи допоможе громада видати книжку?

До речі, 8 серпня Євген Степанович відзначив ювілейну дату, свій 85-й день народження. Мабуть, це добра нагода привітати його, побажати здоров'я і всіляких гараздів, а заодно й вислухати. Вдруге спілкуючись з Євгеном Грицяком, і знову колишній повстанець починає з найактуальнішої теми – нашої національної єдності.

– Коли прочитав у газеті «День» інтерв'ю з львівським істориком Ярославом Грицаком «Справж-

чюми, і я більше не міг впливати на долю цього хлопця. Бояся, що він так і не став «своїм» для наших. На превелику віху більшовиків, які багато зробили для того, щоб Кубань перестала бути частинкою України. Найгірше те, що українці не хочуть учиться на своїх помилках! У газеті «День» від 8.04.2011 студент філфаку Житомирського державного університету придністровець Валентин Дубовий фактично повторив те, що сказав мені капітан Білокурдренко півстоліття тому: «Від представників радикальних партій часто чую, що я – москаль, що, не володіючи українською, прагнущи стати громадянином цієї держави... Отже, вони, які, можна сказати, такою поведінкою пускати репутацію України, є її громадянами, а мені, який прагне

нас з вами. Так що же нам тепер делать? Оправдати их? Нет! Никакого оправдання им быть не может. Ну а если не оправдати, тогда что? Наказать? Но тогда возникает вопрос: как их всех разыскать (ведь им нет числа), уточнить как наказывать и кто должен этим вопросом заняться? Мы с вами? Конечно, больше некому. В таком случае мы должны будем поменяться с ними ролями. До недавнего времени мы были их мучителями. Теперь же мы должны превратиться в мучителей. Получается нечто вроде закодованного круга...»

– Саме так. Звичайно, на мою позицію вплинула йогівська філософія, а йогом, як ви знаєте, я

ПРАВДА Й ДОПОМОЖЕ

вивчити мову, засвоїти історію та культуру, ним стати не можна?» Придністровець сказав трохи по-іншому, ніж кубанець у 1954-му, але суть та сама: ми, скоріше, відштовхнемо від себе людину, ніж заплучимо до своїх лав. Якщо у нас немає ніякої політики відносно Білокурдренків з Кубані чи Дубових із Придністров'я, то чим нам зарадять радикали? Чи тільки вони повинні виходити на передній край оборони?

– Це логічно, але не для всіх, очевидно. Активні дії радикалів завжди спровокають враження, а заклики філософів-гуманістів для пересічного українця є надто високими матеріями...

– Ми ніяк не можемо зрозуміти, що ненасильство є великою силою! Саме цей шлях (у поєднанні з високою активістю) дав би нам можливість будувати Україну значно швидше. Махатма Ганді, виборюючи незалежність Індії, якось сказав: «Я не воюю проти Англії, я воюю за душу англійського солдата...» і нам теж було дуже важливо вже на початку 90-х років привернути на свою сторону максимальну кількість людей. Причому, не лише в Україні, але і в Росії та інших республіках колишнього Радянського Союзу. Треба було рішуче перемагати сталінізм, а не перефарбовувати його в інші кольори...

– Знаю, що 28 серпня 1993 року газета «Ізвестія» надрукувала ваш виступ перед колишніми в'язнями ГУЛАГу, в якому ви пропонували покарати своїх колишніх мучителів... прощенням. I видно, що болісно розмірковували над цією темою: «Благодаря проісходящим в наших странах демократическим преобразованиям, они свободны от заслуженного наказания как со стороны общества в целом, так и со стороны своих жертв, т.е.

– Отже, є шляхетні росіяни, з якими можна домовлятися?

Якщо вони є в Москві, то будуть і в Донецьку, Харкові, Одесі...

– А тим паче, можна знайти спільну мову з російськомовними українцями Сходу. І тоді у нас з'явиться багато друзів. А чому б ні? До речі, за Ганді тоді пішло чимало англійців. Принцип йоги «перетворити ворога на друга» є універсальним, і тут я цілком згоден з Ярославом Грицаком: якщо компроміс відбудеться, то до нас прийде нове дихання. А чого нам чекати від майбутнього, якщо водорозділ по лінії Схід-Захід збережеться і надалі?

До речі, кілька років тому Володимир Вітковський писав у «Львівській газеті», що незалежна Україна фактично є спільним проектом як нащадків катів, так і нащадків іхніх жертв. І дійшов висновку: «Нам державу будувати разом або ж не будувати зовсім». Мудрий чоловік цей Вітковський, правильно пише. Видно, що добрий аналітик. Але щоб зрушити з місця українців, потрібне гасло – просте, дохідливе для більшості... У довсінні роки ОУН саме так і мобілізувала молодь.

– А Георгій Почепцов пише про потребу «гуманітарного спецназу» і про «інвентаризацію» всього спектра наших можливостей. Тобто у нього більш аналітичний, науковий підхід.

УКРАЇНЦЯМ ОБ'ЄДНАТИСЯ...»

– Я пам'ятаю цю статтю. Звичайно, можливості впливати на ситуацію можуть бути різними. Ярослав Грицак згадує про те, як досягли примирення німці та іспанці...

– А Юрій Щербак у своїй статті «Нам треба знайти своє місце в світі» згадує про комісію прощення і взаємного примирення, яку створили в Південно-Африканській Республіці...

– Отже, у багатьох країнах світу є подібні проблеми. Звичайно, треба вивчати різні технології. Так чи інакше, але нам конче треба подолати нинішнє розколення України... Дух загоди, компромісу і примирення зараз потрібен як ніколи! Бо потрібна єдність. Як би активно ми не бралися відстоювати свою права, але розколотою Україною олігархи будуть легко маніпулювати. Дивно, що цієї єдності не може забезпечити церква. Ідея прощення є чи не головною ідеєю християнства, але вона досі не затребувана в суспільстві. Може, тому, що християнство у нас викривлене? Самі лише обряди та ритуали... Колись, ще на початку 90-х років мене запросили виступити у Снятині з нагоди священнення Конгресу української інтелігенції. Я звернув увагу на те, що зал у місцевому будинку культури тоді був ніби розділений надвое... І зрозумів чому: саме тоді інтенсивний шов (очевидно, інспірований ззовні) процес розділення галичан на православних і греко-католиків. І віряни вже не змішувалися між собою, сиділи окремо! Потім зайшли дуже поважні (виробили вже у собі таку поставу) священики: спочатку греко-католицькі, потім православні. І одні, й другі заходили до зали, не дивлячись у бік протилежної конфесії... До виступу я не готувався, але тут тема напросилася сама собою: «Шановна громадо, всесені отці обидвох конфесій, – так розпочав свою промову, – ми зарах обговорюємо питання єдності нашого народу. І в церквах співаємо: «Боже, нам єдність подай...» А Бог чомусь не чує. Ми голосно співаємо, а він все одно не чує... Ми ще голосніше пробуємо, а результат усе той самий. Чому ж не допомагає нам Всешишній? А тому, що допомагає він лише тим, хто робить над собою якісь зусилля. А подивіться-но, святі отці, як ви посідали в протилежних куточках, щоб не зустрітися поглядами з представником іншої конфесії. А чому не сядете посередині, разом? Тоді ми об'єднаємося, зважаючи на вас. А поки що церква замість того, щоб єднати людей, тільки роз'єднує їх. Тобто, кажучи мою Євангелія, вона стала тим деревом, яке дає тільки гіркі плоди. А таке дерево залишається тільки зрубати і кинути у вогонь... Не дай, Боже, щоб із нашим церковним деревом таке сталося! Краще перешептімо

його, щоб воно давало солодкі плоди. А прищепити що можна? Єдність!» У весь зал мені тоді аплодував...

– Російський кінодокументаліст Сергій Лозниця якось висловився, що не уявляє вірмен, які мовчки спостерігали б за знищеннем своїх церков. І вже, тим більше, не може уявити вірмен, які тягнули б у свою церкву динаміт... Це скідалося б на національне самоубство. Сумні про таке говорить, але наша церква не гарантуета такої високої національної свідомості і не дає такої єдності. Навіть найбільш «просунуту» в патріотичному плані Галичину вдалося швидко розколоти за конфесійною ознакою...

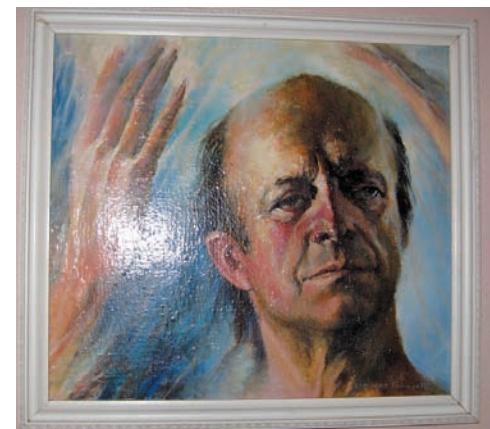
– На щастя, тепер українські церкви значною мірою подола-

ють написати портрет дружини за її життя не встиг... До речі, такою ж шляхетною і терплячою була її маті, завждی підтримувала мене. Доночка-відмінниця з шести спроб так і не змогла вступити до медінституту... Бо як же можна – доночка «вогора народу»!

– Виявляється, що одна людина мимоволі затягує у вирученіцтва інших, часом на віть найближчих, найдорожчих людей?

– У радянську епоху найчастіше саме так і виходило. Але ж на тому і трималася Україна, українськість! Тепер же всі хочуть жити спокійно, нічим не ризикуючи... Але якби сталося диво і жертвовий дух ОУН 30-х років зцементував наше суспільство, ми легко вирішили б багато національних проблем. Може, таких масо-

А ми цього не любимо: і на своїх помилках не вчимося, і досягнення інших народів не використовуємо. А даремно. Ось я опанувавши йогу, хіба став від цього гіршим українцем? А нещодавно прочитав книгу турецького філософа Фетхуллаха Гюлена: «Нариси – перспективи – думки». Прочитав на одному диханні, незважаючи на те, що тепер швидше втомлююся, до того ж, кожну вільну хвилину намагаюся берегти для закінчення книги спогадів... А трохи згодом уважно перечитав книгу американки Джил Керол «Діалог цивілізацій» – у ній авторка з

Портрет Євгена Грицяка білоруської художниці Наталі Гончарової. 1993 р.

сійські фільми на цю тему зовсім не спотворюють правду.

– Ви воювали у штрафбаті? А як туди потрапили?

– Ми з батьком служили в одній роті. Якось перед боєм я побачив, що мій старенький «ЗІС-5» не заводиться. Мене відразу ж попередили, що розстріляють як саботажника, якщо не заведу... А що я міг зробити, якщо від холоду вийшла з ладу система живлення? Чекати неминучого розстрілу? Вирішив, що краще тікати, ніж отак безславно загинути за «батька» Сталіна. Але тоді неминуче постраждав бій тато, у якого машина, на щастя, була справною. Вирішили тікати разом. Це було на території Лемківщини, ми два дні блукали лісами, полями, хотіли перейти на територію Словаччини. Але нас недалеко від кордону затримали поляки і, як дезертирів, передали в радянську комендатуру. Добре, що вони сприяли нас за «східняків», бо якби вирішили, що ми волиняни чи галичани, то розстріляли б відразу! І у червоних нам трохи пощастило – врятував старший лейтенант, українець родом з Вінниччини. Згідно з законом мав би розстріляти, але він направив нас до штрафбату.

– Нічого собі, мілісті...

– Але я вдячний йому за це, бо отримав шанс дожити до сьогоднішнього дня. Ось тоді, у березні 1945-го, я й мав можливість спостерігати перший бій «штрафников». У наступ пішло 180 чоловік – спочатку ми чули могутнє, переможне «ура!», а потім це «ура» звучало все тише і тише, аж поки не затихло зовсім... Лише семеро чоловік залишилося живими. А потім надійшла наша черга атакувати, і цих сімох «щасливчиків» долучили до нас. Настрою перед атакою не

було ні в кого, усі знали, що йдемо на забій... Однак і тут мені пощастило: залишився живим, хоча й отримав поранення в ногу... Але після лікування мене направили вже у звичайну бойову частину. Це також везіння, і то лише тому, що був кінець війни. Раніше підікували б у госпіталі і знову направили б на передову у складі штрафної роти. А так я благополучно дожив до перемоги, продовжував службу вже у рідних місцях, відновив зв'язки з підпілям, зрештою, мав можливість брати участь у Норильському повстанні. Тоді ми одержали справжню перемогу! Щоправда, батько мій у тому ж першому бою – 27 березня 1945 року і загинув... Через несправність моєї машини і через нелюдяні більшовицьку владу. Добре, що газета доносить до читачів правду про Другу світову війну! Саме правда й допоможе українцям об'єднатися.

– Розмовляв Сергій ЛАЩЕНКО.

що й себе він подумки ставив на мое місце... Але був приемно здивований стійкістю українського націоналіста. Розпорядження начальства він виконав – відразу й виписав мене, але приховати свою симпатію не зміг...

– Махатма Ганді казав, що бореться за душу англійського солдата. Може, й Ви таким чином бороліся за душу російського офіцера? Думаєте, щось могло прокинутися в ній?

– Не виключаю цього. Людина, нахуваючи певного досвіду, змінюється.

– Тобто, принциповість теж може бути зброяю? І, схоже, не гіршо, ніж радикалізм...

– Звичайно. Одна кримська газета вже 12 травня помістила статтю про відомі львівські події. І назва матеріалу була така: «Фашізм по-українски. Или мы его, или он нас». Так що радикалізм – це палиця з двома кінцями, що дівідів'яного може бути набагато більше, ніж користі. Треба діяти по-іншому. Знати і любити всю Україну, постійно вчитися, піднімати свій інтелектуальний рівень.

СЕЛО НАУЧНЕ – НЕ КУРОРТ...

Торік трапилася мені на очі публікація молодої кореспондентки, присвячена Кримській обсерваторії. Там село Научне, де вона розташована, виглядало як туристична мекка, а обсерваторія з її телескопами – як основна приманка для відпочиваючих. На завершення – щире за прошення не оминати цей дивовижний кутючик Криму.

Сумно стало за людину, яка сама навряд чи відвідувала це селище, в усному разі, не спілкувалася з його жителями, тим більше – з науковцями центру «Кримська астрофізична обсерваторія», можливо, тому й не відчула, як лихоманить с. Научне вже кілька років, і мимоволі підтримала позицію тих, хто звик сьогодні жити одним днем.

Здається, нинішня влада вже націлює свою діяльність на довготривалу перспективу. Але тільки не підприємці, які розгорнули спріжній масований наступ на заповідні куточки країни, прагнучи мати від них негайний прибуток, а потім уже – хоч трава не рости.

Тож позиція журналістки перегукується з позицією керівництва будівельної фірми «Консоль-ЛТД», яка у 2008 році виставила на своєму сайті таку інформацію: «Новий проект фірми «Консоль» – «Горна база» в с. Научному». Далі читаємо: «Із вікон ваших апартаментів відкриються прекрасні види на Кримські гори, все це разом з екологічно чистим повітрям створює атмосферу блаженства і комфорту. Проект оздоблений потужною інфраструктурою. До ваших послуг: ресторан, спортивно-оздоровчий комплекс, басейн, kort. Розваги: пішохідні прогулочки, відвідання обсерваторії, барбекю, полювання, риболовля».

За планом тут мають вирости готель, триповерхові, семиповерхові та дев'ятиповерхові будинки, будинки типу Таун-хауз, з'явиться озеро з рестораном та літнім майданчиком і ще чимало дечого. Це повинно дати фірмі астрономічні прибутки.

Тож все розраховано, окрім найголовнішого. Цей кутючик Криму є найідеальнішим для спостереження за тим, що відбувається на Сонці, в Сонячній системі, на Землі та в навколоzemному просторі, на зірках, у галактиках, інших об'єктах

Всесвіту. Він був вибраний під спорудження обсерваторії після цілої низки експедицій, які досліджували астроклімат від Феодосії до Севастополя. І лише тут, далеко від населених пунктів, під захистом лісового масиву Державного заповідника можна було гарантувати захист від пилу, будь-яких підсвіток та турбулентних потоків повітря.

Ще два століття тому умови роботи астрономічних обсерваторій захищалися на державному рівні. Зберігся такий документ: «Всемилостивейший Государь Император Николай I высохшим Указом от 26 июня 1834 года повелеть соизволил за границею пространства, отведенного под Главную обсерваторию, не дозволять на расстояни одной версты строить значительных зданий без согласия на то начальства обсерватории».

Не піддалася руйнівні обсерваторія і одразу ж після революції. Спеціальною комісією була заборонена забудова у трикілометровій зоні від цвого об'єкта науки. Погляд на цю проблему Ради народних комісарів успадкувала й Рада Міністрів СРСР.

Та ось прийшли до керма «временщики». Науковці почали почищати рідну землю, натомість стала популярною гонитва за нерухомістю, державу охопив процес капіталізації.

Тим часом війна з фірмою «Консоль» набирала обертів. Вчені, як і має бути, діяли за допомогою пера та логіки, а підприємці атакували астрофізичну обсерваторію бульдозерами. І, як тепер повелось, нашкодив дехто зі «своїх», хто бачив у цьому будівництві особисто для себе зиск, якому надав перевагу над міркуваннями професійного характеру. Адже

Обсерваторія ззовні...

15% спорудженого житла «Консоль» обіцяла передати в розпорядження працівників обсерваторії, а дехто з них уже встиг продати своє, державне. Цілком на боці комерційної фірми виявилася і нова керівниця НДІ «КрАО» Розтіпчіхіна-Шаховська. Якби не ця внутрішня зрада, обсерваторія проблем сьогодні б не мала. Але ж ще у квітні 2007 року за спінами у працівників НДІ «КрАО» їхньою керівницією та будівельною фірмою «Консоль» було підписано угоду про пайову участі у будівництві, згідно з якою наукова установа зобов'язувалася не те що не чинити опір «консолівцям», але й взяти на баланс відповідні, каналізацію, опалення новобудов, тобто утримання «Горної бази» за рахунок обсерваторії. Тож директорка відкрито сьогодні стверджує, що спорудження відпочивально-розважального комплексу в с. Научному не матиме для науки жодних негативних наслідків. Хоча дехто з її прибічників погоджується – таки, що най-

чутливіші прилади доведеться перенести в інше місце.

Але ж ще до підписання цієї угоди фахівцями КрАО було визначено, що кількість житла в Научному вже є критичною, аби і надалі проводити астрофізичні дослідження, оскільки штучне засвітлення неба виросло за часи існування обсерваторії вдвічі. Ціла низка об'єктів спостереження вже й так зникла з поля зору.

Тож вчені обсерваторії почали шукати підтримки у своїх колег із різних країн, а також турбувати вітчизняних можновладців. Але ні проникливі слова, звернені до Віктора Ющенка –

бувати ліс та наткнулися на живий кордон із людей. Молодий охоронець почав застосовувати до жінок фізичну силу. Адміністрація НДІ «КрАО» намагалася підірвати волю протестуючих зсередини – вона перевіряла присутність працівників на робочих місцях і вимагала у них пояснювальні записки.

А через день людям довелося стати на шляху у бульдозера, який рухався прямо на них... Натиск будівельників таки було зупинено і прийнято звернення до Міністерства освіти і науки України з проханням обмежити будівництво двома вже майже завершеними спорудами

исследований в жизни общества. За первые тридцать лет Крымская обсерватория стала одним из ведущих мировых научных центров, крупнейшей в СССР, а теперь в Украине...

А серед пропозицій – знову, як у минулі часи, узаконити трикілометрову захисну зону навколо цього наукового центру.

Про подальший сценарій, а саме – передачу листа до прокуратури, тут уже згадувалося. А також про її компетенцію: визначити, чи були порушенні законів містобудівництва, чи ні.

Здавалося б, суцільна безвідхід – на законодавчому рівні захист подібних наукових установ не пе-

редбачений. Та раптом на Новий рік зателефонував мені провідний науковий співробітник НДІ «КрАО», доктор фізики–математичних наук, шанувальник «КС» Юрій Теодорович Цап. Поздоровив зі святом. Погодував.

– Та ми ж нічого для вас не зробили! Газета й досі не виходить...

А те, що він повідомив, дійсно не мало реальних пояснень. Перед Новим роком до с. Научного завітав керівник фірми «Консоль», спікер кримського парламенту Володимир Константинов і на зібранні колективу публічно відмо-

(лише про них і знали у Києві, а «Горна база» була присутньою десь між рядками).

На той час фірма «Консоль» уже розпочала підготовчі будівельні роботи і корчувала ліс. 30 наукових співробітників взяли участь в акції протесту проти забудови комерційними структурами унікального куточка Криму. У той же час адміністрація влаштувала альтернативний мітинг. Це у 2009 році, а в 2010 – розпочалися справжні «воєнні» дії. 23 червня працівники фірми «Консоль» знову взялися виру-

вився від продовження спірного будівництва. Не всі з присутніх, звичайно, повірили в «хепі-енд» – адже стільки грошей, у прямому розумінні, було закопано фірмою в землю.

А ось я повірила. Повірила, що Президент призначив керівника фірми «Консоль» – адже він таки хоче бачити Україну сильною, в усіх відношеннях розвиненою державою.

Мешканці ж Научного не такі оптимісти – вони з дня на день очікують чергового наступу. Адже сьогодні на ній уже споруджено, – дружорядне.

Проте останнім часом з'явилися і додаткові підстави вважати, що кінець таки дійсно буде щасливим: і обсерваторія у безпеці, і її працівники з житлом. Кажуть: профільне міністерство готове виділити з цією метою кошти, назавжди нейтралізувавши комерційні апетити будівельної фірми. Як воно станеться насправді – по-відомимо додатково. Можливо, ми дійсно переступили ту межу, коли перемога здорового глузду була не закономірністю, а нонсенсом. Тому, зокрема, приклад – і наша газетна доля...

Тамара СОЛОВЕЙ.

Проект забудови фірми «Консоль»

Шановні «світличани! Запрошуємо вас взяти участь у відновленому після тривалої перерви новому пісенному проекті «Кримської світлиці»: давайте спробуємо визначити гуртом ДВАДЦЯТЬ НАЙКРАЩИХ, НАЙТАЛАНОВИТИШИХ, НАЙПОПУЛЯРНІШИХ УКРАЇНСЬКИХ ВИКОНАВЦІВ. Тих співаків, артистів минулих століть і сучасності (а це можуть бути оперні, народні, естрадні артисти), хто завдяки своєму таланту підносить українську пісню до найвищих висот, дає друге дихання народним, класичним творам, творить сучасну СПРАВЖНЮ українську естраду.

Разом із варіантами «дводцяток» надсилаєте невеличкі розповіді, чому ви вважаєте цих артистів справді найкращими, які пісні в їхньому виконанні вразили вас, проникли у вашу душу. Так само, як і з найкращою пісенною «дводцяткою», ті виконавці, які найчастіше зустрічатимуться у ваших листах, стануть переможцями конкурсу, а читачі, які найвлучніші втратять у «дводцятку», будуть запрошенні на святковий фіналний концерт-фестиваль, де у творчому змаганні розіграють черговий «Світличний» суперприз.

Надсилайте ваші списки двадцяти найкращих українських виконавців на адресу: 95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, к. 14, редакція «Кримської світлиці» з поміткою «Пісенна світлиця», або на e-mail: kr_svit@meta.ua.

ЧИ СЛУЖИТЬ ТАЛАНТ НАРОДУ?

Щиро вдячний газеті «Кримська світлиця», що вона після досить активного обговорення і визначення своїми читачами найкращої «пісенної дводцятки» невдовзі розпочала вже новий конкурс, щоб «визначити гуртом дводцять найкращих, найталановитіших, найпопулярніших українських виконавців» від минулих століть і до сучасності включно. Я теж хотів би взяти участь у цьому конкурсі. Щоправда, маю до нього два побажання: по-перше, щоб не занадто довго розтягувати його в часі, а по-друге, при відборі кандидатів, мабуть, варто звертати увагу не лише на силу таланту, а й на те, чи служить сьогодні той талант на користь українсько-му народов.

Талантів у нас є дуже багато, але деякі «зірки першої величини» виявилися не такими вже й привабливими, як спершу здавалося. Тут маю на увазі також і Семена Гулака-Артемовського - прекрасного співака з сильним та красивим баритоном, знаменитого творця першої української опери «Запорожець за Дунаєм».

Чесно кажучи, досить тривалий час я теж захоплювався мелодійністю цієї опери, коли слухав її по радіо. Карась і Одарка, Оксана та Андрій - такі колоритні персонажі, і мрія у них висока: «Підем, серце, в рідний край», а у фіналі опери вони разом із усіма задунайськими козаками перепливають широкий Дунай, щоб повернутися в Україну, покинувши неміліх їм султана й Туреччину. Як тут гарно і романтично!.. Проте в зрілому віці я знову перечитав повість М. Коцюбинського «Дорогою ціною» і побачив здивовано, що в ідейно-тематичному плані опера й повість такі «схожі» між собою, як ніч і день, бо головні герої повісті (Остап і Соломія) буквально в той самий історичний момент часу мріяли про волю саме «за Дунаєм, гей, там за Дунаєм!» і завзято боролися за ту волю від пана й панни, заплативши за неї надто дорогу ціну...

Щоб збегнути, хто з цих визначних українців (С. Гулак-Артемовський і М. Коцюбинський) говорить правду, а хто красиво обманює й дезорієнтує нас, я взялася більш уважно читати також і матеріали з історії України... І ось що з'ясувалося. Після знищення царським урядом Запорозької Січі значна частина запорожців переселилася у турецькі землі в пониззі Дунаю й утворила там Задунайську Січ (1775-1828), яка постійно поповнювалася втікачами з усієї України, що рятувалися від соціального гніту в Російській імперії (от якраз туди й прямували Остап із Соломією). Турецький султан прийняв запорожців

як надійних союзників, виділивши їм значну територію, головним чином в межах сучасної Одеської області. Звісно, все це дуже турбувало царський уряд, і тому він намагався будь-яким способом знищити їх цю Січ.

Врешті-решт серед козаків Задунайської Січі знайшовся зрадник високого рангу. Це був кошовий отаман Йосип Гладкий, який задав дикредитції всіх задунайців в очах султана у травні 1828 року під час російсько-турецької війни в невеликою групою козаків (близько півтори тисячі), захопивши з собою всю військову канцелярію та казну, несподівано перешов під Ізмайлом на бік російського царя Миколи I, за що отримав мідькою коштовну медаль, чин полковника та значні матеріальні подарунки. За цю зраду кошового отамана турецький султан жорстоко помстився решті задунайців, а також зруйнував та спалив Задунайську Січ. Що потрібно було царизмові, але завдало великої шкоди Україні, захищовіїї національних інтересів... Власне, ось цю ганебну зраду Й. Гладкого та його прибічників так гарно оспівuje у своїй опері Гулак-Артемовський, а ми ще захоплено аплодуємо в театрі, не розуміючи, що до чого...

Не маючи доступу до російських архівів, нашим історикам важко назвати першопричину зради Й. Гладкого: чи сам додумався до такої підлости? Чи його підкупили? Чи він був заздалегідь засланий до козаків і лише очікував слушного моменту? І тому виникає тривога: чи знає сьогодні СБУ поимено всіх сучасників «Йосипів гладких», які задіяни в українській політиці та народному господарстві?..

Здається, жоден наш кобзар не оспівував «подвигу» Й. Гладкого, бо ці народні співаки були і є справжніми патріотами рідного краю. А тому вважаю, що деякі з них повинні згадуватися у наших дводцятках найкращих виконавців. **Подаю свою дводцятку:**

1. Боян.
2. Кобзар Карпо, автор пісні «Ой на горі та й женці жнуть».
3. Маруся Чурай.
4. Олексій Розумовський.
5. Остап Вересай.
6. Соломія Крушельницька.
7. Оксана Петrusenko.
8. Іван Козловський.
9. Михайло Гришко.
10. Євген Адамцевич (автор «Запорозького маршу»).
11. Анатолій Мокренко.
12. Тріо Мареничів.
13. Володимир Івасюк.
14. Дмитро Гнатюк.
15. Ніна Матвієнко.
16. Раїса Кириченко.
17. Назарій Яремчук.
18. Тарас Петриненко.
19. Оксана Білозір.
20. Остап Кіндрабчу (ялинський кобзар).

Віктор ТИХЕНКО, пенсіонер.

с. Видне Красногвардійсько-го р-ну в Криму.

ОЛЕКСАНДР МИШУГА

Слава Ісусу Христу!

Шановні друзі, надсилаю вам вирізку з журналу «Україна» 60-х років (точніше не пригадую) - уривок спогадів когось із сучасників про славетного співака Олександра Мишугу. Я одержував цей журнал у селищі Соснівка Зубово-Полянського району Мордовської АРСР, полярний пункт № 1, де відбував свое. Уривок цей неповний, журнал, на жаль, не зберігся, але тут інше символіче: звідки було знаття півостоліття тому, в далекій Мордовії, що цей журнальний аркуш «заговорить» (якщо використаєте) у вашій пісенній конкурсній руриці? Це справді лише українська пісня здатна таке пережити...

З повагою,

Зиновій КАРАСЬ, колишній політ'язень.

м. Коломия Івано-Франківської області.

* * *

Я мав велику наслоду бачити й слухати славетного співака та громадського діяча Олександра Пилиповича Мишугу, якого за його чудовий ліричний тенор називали «українським солов'єком». Вперше я побачив його у листопаді 1898 року на уроčистому святкуванні столітнього ювілею «Енеїди» І. П. Котляревського, у так званому «Літературно-артистичному товаристві» на Рогнідинській вулиці в Києві. Засноване за два роки перед тим, у часі чорної миколаївської царівни Миколи I, за що отримав мідькою коштовну медаль, чин полковника та значні матеріальні подарунки. За цю зраду кошового отамана турецький султан жорстоко помстився решті задунайців, а також зруйнував та спалив Задунайську Січ. Що потрібно було царизмові, але завдало великої шкоди Україні, захищовіїї національних інтересів... Власне, ось цю ганебну зраду Й. Гладкого та його прибічників так гарно оспівuje у своїй опері Гулак-Артемовський, а ми ще захоплено аплодуємо в театрі, не розуміючи, що до чого...

Не маючи доступу до російських архівів, нашим історикам важко назвати першопричину зради Й. Гладкого: чи сам додумався до такої підлости? Чи його підкупили? Чи він був заздалегідь засланий до козаків і лише очікував слушного моменту? І тому виникає тривога: чи знає сьогодні СБУ поимено всіх сучасників «Йосипів гладких», які задіяни в українській політиці та народному господарстві?..

Здається, жоден наш кобзар не оспівував «подвигу» Й. Гладкого, бо ці народні співаки були і є справжніми патріотами рідного краю. А тому вважаю, що деякі з них повинні згадуватися у наших дводцятках найкращих виконавців. **Подаю свою дводцятку:**

1. Боян.
2. Кобзар Карпо, автор пісні «Ой на горі та й женці жнуть».
3. Маруся Чурай.
4. Олексій Розумовський.
5. Остап Вересай.
6. Соломія Крушельницька.
7. Оксана Петrusenko.
8. Іван Козловський.
9. Михайло Гришко.
10. Євген Адамцевич (автор «Запорозького маршу»).
11. Анатолій Мокренко.
12. Тріо Мареничів.
13. Володимир Івасюк.
14. Дмитро Гнатюк.
15. Ніна Матвієнко.
16. Раїса Кириченко.
17. Назарій Яремчук.
18. Тарас Петриненко.
19. Оксана Білозір.
20. Остап Кіндрабчу (ялинський кобзар).

За пречудове виконання партії Каніо в опері «Паяци»

навіть можливості читати українські книжки.

Отож, у «Літературно-артистичному товаристві» й довелося відзначити ювілей «Енеїди», бо царська влада не дала дозволу влаштовувати такий вечір ні в тодішніх кіївських театрах - Соловцовському та Бергонье*, ні в колонному залі купецького зібрания**. Узагалі, тепер навіть важко уявити, після яких довгих та наполегливих клопотань, що доходили аж у Петербург до міністра внутрішніх справ, дістали, нарешті, таку обмежену «ласку». Усе ж знаменний вечір став святом української культури. Всі квитки було продано заздалегідь, і я, тодішній п'ятнадцятирічний юнак, зміг потрапити туди тільки завдяки своєму старшому братові, співакові в хорі Лисенка.

Варто відзначити, що в Києві тоді не було оперного театру, він за кілька років до цього згорів і наново був збудований пізніше. Отже, Олександр Пилипович не працював того часу тут, а прихав спеціально, щоб виступить у першій українській музичній школі М. В. Лисенка. Разом з ним Мишуга виховав цілу плеяду видатних співаків, які потім працювали не тільки в Україні, але й скрізь по Росії - у тому числі, у Московському Большому театрі.

Діяльність О. П. Мишуги не обмежувалася тільки його виступами. Бо навіть маючи змогу пожинати лаври на європейській сцені, він облишив артистичну кар'єру для скромної матеріально не дуже вигідної ролі викладача співів у першій українській музичній школі М. В. Лисенка. Разом з ним Мишуга виховав цілу плеяду видатних співаків, які потім працювали не тільки в Україні, але й скрізь по Росії - у тому числі, у Московському Большому театрі.

Перебуваючи в Києві, Олександр Пилипович брав найактивнішу участь у громадському житті, буд у добрах стосунках з родинами Старицьких, Косачів, особливо з Ларисою Петрівною - Лесею Українкою. Близько зійшовся з дружиною Лесі, маркізами С. Межинським, П. Тучапським, І. Шербою, Б. Едельманом, В. Крижанівською-Тучапською.

Мишуга не був ніколи вузько обмеженим українофілом,

мав серед росіян численних друзів - таких, як Шаляпін,

Соловцов, Купрін. Та він безмежно любив Україну, буд

відданим її сином. Пригадую

жній крайні.

Виступив на вечорі уже відомий тоді артист Олександр Пилипович Мишуга, якого захоплено зустріли всі. Природа щедро обдарувала Олександра Мишугу не тільки найніжнішим ліричним тенором, а й чудовою, класичною звінішністю. Він був високого зросту, ставний, з виразними оксамитовими очима. Видатні примадонни Олімпія Борнат, Медея Фігнер, Марія Гай вважали її за щастя співати з ним. Особливо запало мені в пам'ять, як неповторно хорошише виконання «Оній горяє» у музичному оформленні М. В. Лисенка. Бурхливими оплесками, що перекочувалися з краю в краї, та вигукали «Слава!» дякував йому зал.

Діяльність О. П. Мишуги не обмежувалася тільки його виступами. Бо навіть маючи змогу пожинати лаври на європейській сцені, він облишив артистичну кар'єру для скромної матеріально не дуже вигідної ролі викладача співів у першій українській музичній школі М. В. Лисенка. Разом з ним Мишуга виховав цілу плеяду видатних співаків, які потім працювали не тільки в Україні, але й скрі

ОПТИМІЗАЦІЯ - НЕ ЧЕТВЕРТУВАННЯ!

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.).

На той час хор ще належав до молодих (це тепер він ось-ось відсвяткує своє 20-річчя), а його керівник і засновник, певне, почувався недавнім студентом диригентського відділення Київської консерваторії, зберігучи в пам'яті все те найкраще, що подарували йому його педагоги. Бо і сьогодні він просить по можливості згадати ім'я хоча б одного із них – народного артиста України, професора, академіка Олега Семеновича Тимошенка, який зовсім недавно покинув цей світ.

Покоління за поколіннями ми проносимо із собою те найкраще, що заповіли нам наші попередники, чи то на кінчику пензля, чи то – диригентської палички, чи в розумному проникливому слові. Бо «культура є основним фактором самобутності українського народу» – це Володимир Михайлович цитує нещодавно ухвалений Закон про культуру, без якого незалежна держава прожила майже 20 років. Без такого важливого – і так довго?

Цей Закон і дійсно схожий на пісню, в якій особливо гріють душу такі рядки: «Працівникам у сфері культури, які працюють у державних і комунальних закладах культури, держава забезпечує: роботу на повну тарифну ставку; створення належних умов праці, її оплату». Або ж: «Оплата праці у сфері культури має забезпечувати **створення належних матеріальних умов** для ефективної самостійної творчої діяльності працівника, **підвищення престижності професії**, сприяти підвищенню його кваліфікації, стимулювати залучення талановитої молоді до діяльності у сфері культури». А далі – про надбавки, доплати, премії, винагороди тощо.

ЗАКОН – НЕ ВОРОГ СПРАВЕДЛИВОСТІ

І ще з Володимиром Михайловичем нам дуже подобається пункт 4 статті 21: «Забороняється виселення закладів культури (театрів, філармоній, бібліотек, музеїв, архівів, художніх галерей (виставок), кінотеатрів, позашкільних закладів естетичного виховання і дозвілля дітей та юнацтва, клубних закладів тощо) з приміщенням без надання їм іншого рівноцінного приміщення». Бо піднім зазіхання стали викликом часу і нещодавно були дуже актуальними, приміром, для державного академічного вокально-хореографічного ансамблю «Таврія». Та й сама Кримська філармонія, до якої належать як «Таврійський благовіст», так і симфонічний оркестр, ансамблі «Слов'яночки», «Хайтарма», джаз-рандеву – всього понад 300 діячів культури – власного приміщення не має, і це теж не збігається з рекомендаціями, викладеними у Законі.

Та підштовхнуло мене до зустрічі з

Володимир Ніколенко

Камерний хор Кримської
державної філармонії
«Таврійський благовіст»

диригентом дещо інше. І навіть не сам той конфлікт із кримською владою з широким залученням журналістів, який спричинило зниження вдвічі заробітної плати працівникам філармонії під маркою скорочення їхнього трудового тижня, а насамперед оті факти неповаги, я б наявіть сказала – зневаги, які обвинувачена сторона легалізувала перед активістами спротиву – артистами. Сталося так, що, спрямовуючи цей негатив на окремих осіб, чиновники від культури та їхня група підтримки немовбіто дали ляпаса самому мистецтву – отій пісні «Аве Марія», якою так часто відкриваються мистецькі заходи, урочисті тиші в залі, а потім бурхливим оплескам. У такі хвилини ті, хто на сцені і хто навпроти, – єдині, тут відбувається священний процес катарсису.

Але, як стверджує Володимир Ніколенко, тодішній міністр культури і мистецтв АРК Тетяна Умрихіна жодного разу не була участницею такого священнодійства, у всякому разі, що стосується камерного хору «Таврійський благовіст». Можливо, тому вона дозволяла собі публічно характеризувати диригента цього хору як невдаху і на увесь Крим стверджувати, що В. Ніколенку ніколи не бути заслуженим артистом України.

Кабінет Володимира Михайловича прикрашає близько 40 різноманітних Почесних грамот. Його хор зустрічали овациями у Німеччині, Польщі, Франції, Великому театрі у Москві. Але слово пані міністра може перекреслити будь-які досягнення, і вона не приховує цього перед журналістським загалом. Неваже це і є отим самим «підвищеннем престижності професії», про яке згадується у нещодавно ухваленому Законі?

МИСТЕЦТВО І ЗАРОБІТЧАНСТВО

Дивують і деякі публікації журналістів, котрі одразу ж підтримали позицію сильнішого, зазначивши, що «Кримські філармонисти» не спешатимуть особо зарабатывать. От руководства и сотрудников этой организации не исходит предложенный о том, как привлечь слушателя... В то же время крымские театры... собирают аншлаги на спектакли». Звичайно, якщо людина не розуміє, чим вищукана музика відрізняється від театральних спектаклів, і що високе мистецтво – не для ледачої душі, то не дивно, що і Володимира Ніколенка тут зневажливо «величують» «худруком». Не дивно й те, що ці люди, називаючи працівників філармонії «пострадавші» (в лапках) стороною, зовсім не обурюються, що за новими розцінками народна артистка (а в Криму їх всього

п'ять) одержуватиме зарплату всього 1,8 тис. гривень і змушені буде замислитися про перекваліфікацію. Ну а звичайному артистові доведеться втискати свої життєві потреби у 900–1000 гривень – іншого не заслужили.

Стосунки у Володимира Ніколенка з Тетяною Умрихіною мають досить давню історію. Саме її звинувачує Володимир Михайлович у тому, що 8 років тому його було скорочено з усіх посад, які він обіймав – і як художнього керівника «Таврійського благовісту», і як художнього керівника філармонії. За той час, що тривали суди з відновлення на роботі, його рідний «Таврійський благовіст» зменшився з 40 до 7 осіб. Майже вдвічі скоротився і симфонічний оркестр. Ми невесело пожартували з Володимиром Ніколенком про так звану оптимізацію, яка приховує за собою щось схоже на четвертування. Адже і сьогодні варіант скорочення штату філармонії залишається в силі.

Та як би не складалися чиєсь особисті стосунки, керівник, вищий за рангом, має залишатися доброзичливим і справедливим, бо лише з цієї позиції можна успішно втілювати найважливіші закони в життя. 15 років тому міністр культури України І. Дзюба саме з таких міркувань підвищив працівникам філармонії зарплату вдвічі і в такий спосіб зберіг у Криму це вогнище високої культури. Артистів не вимило в дрібний бізнес, як це сталося з тисячами лікарів, учителів, навіть науковців.

Так само турботливо поставився до них свого часу і прем'єр-міністр Криму Василь Джарті, який не став розводитися про те, що кримські артисти і так найбагатші у світі й потребують подальшої «оптимізації», а пообіцяв забезпечити гідну оплату творчому складу Кримської державної філармонії. І це буде в руслі стратегії нашої держави, який потребні не лише міністри, але й таланти, і національна культура, що є «основним фактором самобутності українського народу».

... ЧЕРЕЗ ПІВРОКУ

І знову я у знайомому кабінеті. Сюди мене привели чутки про недавню пресконференцію вже нового міністра культури АРК Альони Плакіди. Тривожні відголоски цієї розмови зависли в Інтернеті: філармонію нібито з нового року планується перевести на госпрозрахунок, тож і скажиться на мізерну зарплату не доведеться – держава вже нічого не буде винна артистам.

Втім, у друкованих ЗМІ про це – ні слова, та й директора філармонії ні про що подібне не повідомляли. Сам же мій співрозмовник Володимир Ніколенко не приховує стурбованості.

– Кажуть, ми маємо бути винахідливими, аби заробити і на організацію та проведення гастролей, і на оновлення костюмів, і на афіші та рекламу. Але ж ми і так практично повністю забезпечуємо власну життєдіяльність, усе, окрім заробітної плати та відрахувань у бюджет автономії, що передбачає госпрозрахункова система. Втім, було б несправедливо доходити висновку, що ми нічого не кладемо на віттар рідного півострова. Показники нашої праці щодо підвищення іміджу Криму, який партія влади прагне бачити перлиною України, досить помітні. Bo хіба ж це не нас нещодавно запросили на хороший фестиваль до Москви, де ми виступатимемо на найпрестижніших сценах Росії? Але той, хто виконує духовні пісні, водночас не може заробляти на стриптизі. До речі, лише дорога до сусідів обійтися нам у 60 тис. грн. А проживання у готелі – 100 доларів на добу за кожного. І цих грошей ми у державі не проситимемо. Між іншим, на рік ми проводимо близько ста концертів, цим самим не лише задоволяючи культурні потреби людей, але й прославляючи свою землю.

Кожен з моїх артистів для мене – як дитина, котру треба було знайти, виховати, радіючи її успіхам і сумуючи через невдачі. А життя у них не надто комфортне. Адже це молодь з усього Криму, лише близько 20 відсотків з яких має у Сімферополі власний дах над головою. Зйомне житло, як правило, їм не по кишені. Тож, аби приїхати на репетицію, докумо доводиться майже цілій робочий день проводити в дорозі. А на роботі слід з'являтися о 9-й ранку. Уявляєте, яке це навантаження? А ще спробуйте уявити мої почуття, коли я втрачаю їх одне за одним. З часу нашої з вами останньої зустрічі чотири артисти звільнилося, а зараз звільняється п'ятий. І я не можу закликати їх виявляти якусь додаткову винахідливість, аби збільшити наші касові збори, оскільки сьогодні люди або ж заклопотані своїм виживанням, або ж пошуком особливих розваг, далеких від духовності.

Презентація нашого колективу відбулася 19 листопада 1991 року, і ті, хто був у першому складі хору, вже давно не з нами. Але неповторне обличчя «Благовісту» зберігається, і для мене як режисера та художнього керівника це дуже важливо.

Важливо це не лише для Володимира Ніколенка, але й для численних шанувальників хору. Дуже хочеться вірити, що своє 20-річчя він зустріне з новими надіями та творчими планами, а побутові турботи візьмуть на себе ті, хто і має це робити, згідно із Законом про культуру.

Тамара СОЛОВЕЙ.

ЯКУ «СВІТЛИЦЮ» ВИГЛЯДАЮТЬ ЧИТАЧІ?

Не для того, аби поплакатися (життя ж налагоджується - «Світлиця» вже місяць виходить у світ!), а щоб іще раз пересвідчитися, яку газету ми мало не втратили, якою нам її відроджувати, яку «Світлицю» виглядають люди, публікуюмо ще декілька уривків з листів, котрими читачі відгукнулися на всі ті катаклізми й метаморфози, що відбувалися торік з часописом.

Листи читачів для нас - як точка опори, як та земна твердь, до якої пригортався Антей, щоб набратися сил, як соціальне читацьке замовлення про те, якою має бути справжня «Світлиця».

Давайте знову спробуємо вдихнути у нашу з вами газету душу, дорогі наші читачі - «світличани!» Але — разом, бо самим нам не впоратися, бо крупинки цієї газетної «Світличної» душі - у ваших листах...

* * *

Я «Кримську світлицю» читав з першого номера, коли велики патріоти України геройчними зусиллями випускали її під шаленим спротивом і все ж спромоглися на таку чудову рідну патріотичну українську газету. «Світлиця» гуртувала усіх, хто ще зберіг свою етнічну принадлежність — не став хохлом, малоросом чи манкуртом взагалі.

До «Кримської світлиці» люди несли свої біль, радість, сумніви. Усе це знаходило місце на шаптальях газети. «Світлиця» стала душою українців не лише Криму.

І ось під Новий 2010 рік якось нечиста сила оцю душу у газеті видрала. Близькуча, але бездушина «Світлиця» - то не кримська. Ту я передплатив до кінця року. Вірів у її чистоту і непідкупність. Я ніс останні копійки зі своєї пенсії заради спасіння «КС».

Шкода, що з «Кримською світлицею» померло і «Джерельце», котре було прекрасним засобом виховання в Криму українського майбутнього...

Григорій Павлович Курило.
АР Крим, м. Сімферополь,
вул. Лескова, 66, кв. 16.

* * *

Газету ми передплачувемо для роботи, читають її всі, хто заходить до нашого «Центру». Особисто я — музикант, працюю з ветеранами і дітьми, дуже допомагаю мені «Джерельце».

Якщо у вас хоч трохи зосталося совісті, виправте те, що безграмот-

но натворили. Ми не судимо вашу «крайняну» газету, тому що їй вона, може, комусь потрібна, а нам поверніть нашу улюблену і шановану «Кримську світлицю»!

Лідія Кишиневська, керівник Центру волонтерів. Херсонська область, смт. Каланчак, вул. Леніна, 16/2.

* * *

Глянцеві картинки нам не потрібні! Ті люди, з тієї, нашої «Світлиці», встигали все і все робили, щоб ми вчасно отримували газету. Читали новини, дивились програмі, знали про несприятливі дні, які нам, у нашому віці, необхідно знати. Для дітей надходило «Джерельце», для молоді - «Будьмо» і всілякі конкурси, особливо пісенні. Дай їм, Боже, здоров'я, вони думали про нас...

Анна Василюшина.
АР Крим, 96542,
Сакський р-н, с. Митяєво,
вул. Терешкової, 20.

* * *

Ми не перший рік передплачувемо «КС», поширювали її серед знайомих, родичів. Матеріалами «Джерельця» користувалися учитель, бібліотекарі. Ми щотижня чекали на газету, ніби на щирого, ерудованого, патріотично налаштованого друга. Нас влаштовувало все: періодичність, об'єм, навіть оформлення, а головне — зміст. Це була дійсно «Всеукраїнська загальнополітична та літературно-художня» газета! Шістьнадцять змістовних сторінок, що висві-

тлювали події історії і сучасності, думи і сподівання!

Стосовно того видання «КС» можна сказати, що залишилась лише назва газети. Папір кращий, оформлення яскравіше. Але ж зміст, зміст!.. Зовсім інша «душа» газети. Занадто багато сторінок відведено ілюстраціям. А ще виникає запитання: чи варто друкувати стисливий зміст статей іншими мовами? Сумнівно, що хтось буде передплачувати газету заради цих кількох рядків. Адже російськомовних газет і так забагато, як-то кажуть, «хоч греблю гати». Сподіваємося, що і кримськотатарські є в Криму. Так невже не має права на повноцінне існування газета українською мовою?! А можливо, це і було кінцевою метою «долі» «КС»? Поступове зменшення кола читачів, і, врешті-решт, — сплановане повне знищення. Не допустіть цього!

З повагою, пенсіонери
М. М. Шилов, Н. С. Шилова.
86615, Донецька обл.,
м. Торез, м-н, 2, буд. 35/51.

* * *

Дорогі друзі! Широрадечно дякую за радісну звістку і подарунок — числа «КС» за 29 липня і 5 серпня. Тепер кожному з нас, дописувачів, потребно не лише на словах, але і на ділі підставити своє плече улюбленій газеті.

Минулого року, ще напередодні трагедії, коли мордували лихі люди «КС», я відправив на вашу адресу кілька матеріалів, серед них і про Олександра Влизка. Матеріал (не з вашої вини!) так і не побачив світу.

Але, певно, є Бог на небі і спрavedливість на землі — прийшов час з'язувати обірвану нитку, відновлюючи кращі традиції «старої» «КС». Тому ще раз посилаю матеріал «Щасливе дитя української літератури», може, на цей раз знадобиться.

З подвійним святом Вас, любі друзі, — Днем Незалежності і відродженням «Світлиці»!

Павло Мазур,
учитель, передплатник «КС»
з першого року її існування,
дописувач з 1999 року.
м. Маріуполь.

Від редакції. Матеріал П. Мазура про О. Влизка читайте в наступному номері «Кримської світлиці».

Павло Мазур,
учитель, передплатник «КС»
з першого року її існування,
дописувач з 1999 року.
м. Маріуполь.

Від редакції. Матеріал П. Мазура про О. Влизка читайте в наступному номері «Кримської світлиці».

Платник (підпис) _____

Сума, грн

ПОВІДОМЛЕННЯ

Отримувач платежу:
ДП «Газетно-журнальне видавництво»
р/р 37128003000584 в УДК м. Києва
МФО 820019, Код 16482679

П.І.Б. _____

Адреса доставки: індекс _____ м. _____
вул. _____ буд. № _____ кв. _____
домофон _____ тел. _____

Передплата на газету «Кримська світлиця»
на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць — 7,00 грн)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Сума, грн

КАСИР

Отримувач платежу:
ДП «Газетно-журнальне видавництво»
р/р 37128003000584 в УДК м. Києва
МФО 820019, Код 16482679

П.І.Б. _____

Адреса доставки: індекс _____ м. _____
вул. _____ буд. № _____ кв. _____
домофон _____ тел. _____

Передплата на газету «Кримська світлиця»
на 2011 рік по місяцях (вартість передплати на 1 місяць — 7,00 грн)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Сума, грн

КАСИР

Платник (підпис) _____

Нагадуємо читачам, що до кінця поточного року «Кримська світлиця» — у рахунок погашення боргу — надходитиме поштою на адреси передплатників, які з відомих причин не змогли отримувати газету у 2010 р. Через порушені договірні стосунки придбати «Світлицю» в кiosках «Союздруку» чи передплатити її на 2011 р. на пошті поки що не можна, але є вихід — передплата через бухгалтерію Газетно-журнального видавництва (див. опубліковану вище квитанцію).

Для того, щоб передплатити газету «Кримська світлиця», необхідно: заповнити квитанцію, сплатити в будь-якому банку, надіслати копію оплаченої квитанції: поштою — 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; факсом — (044) 498-23-63, 498-23-64; електронною поштою — sydorenko.iryna@gmail.com

З усіх питань стосовно передплати звертайтесь до Ірини Сидоренко. Тел./факс: (044) 498-23-64.

НА 2012 РІК «КРИМСЬКУ СВІТЛИЦЮ» ВЖЕ МОЖНА БУДЕ ЗВІЧНО ПЕРЕДПЛАТИТИ У ПОШТОВИХ ВІДДІЛЕННЯХ.
ПОТОЧНІ НОМЕРИ ГАЗЕТИ МОЖНА ОТРИМАТИ ТАКОЖ І В РЕДАКЦІЇ. КОНТАКТНІ ТЕЛЕФОНИ: (0652) 51-13-24, 51-13-25.

ІІІановна редакція рідної газети «Кримська світлиця»! Який же я радий знову тримати в руках нашу всеукраїнську газету в Криму, на тому ж папері, що й раніше, а головне з тим же українським змістом. А я, маловір нещасний, признаюсь, уже й не вірю у те, що колись читатиму саме таку «Кримську світлицю». Отож дяку Богу і вам за неї. Дуже дяку за публікацію твору Івана Дзюби «Нагітання мороку», за матеріал про Лесю Лісовську та її узагалі за всі матеріали цих двох номерів газети. Постійно чекатиму на вашу газету, як вірю, що чекатиму усі її прихильники в Україні й поза межами. Радуйте нас, додавайте нам вірю в часливе майбутнє України.

СИЛ ВАМ І ТВОРЧОГО НАТХНЕННЯ. ЗІ СВЯТОМ НЕЗАЛЕЖНОСТІ НАШОЇ, ЩО ОСЬ-ОСЬ ГРЯДЕ!

Юрій ГАЛАБУРДА. м. Київ.

З КОГОРТИ «СВІТЛИЧАН»

I ХОЧА Я НЕ КРИМЧАНКА, А ДАЛЕКА ГАЛИЧАНКА, - ТА ВСІМ СЕРЦЕМ, ЯК ГОДИТЬСЯ, ВБОЛІВАЮ ЗА «СВІТЛИЦЮ»!

Сердечне вітання зі співучої та мальовничої Тернопільщини «Кримській світлиці» від Лесі Любарської!

Радіо, що може Україна читати таку прекрасну газету. Я навіть знайшла уривок зі своєї міні-поеми про Т.Г.Шевченка у виховному заході про В.Чорновола у «Джерельці».

Сама я люблю подорожувати, знаходити нових добрих друзів. Нещодавно з такою людиною познайомилася тут, на Тернопільщині — Володимиром Бевзом, поетом та громадським діячем, який вже багато літ мешкає в Криму і постійно читає «Кримську світлицю».

Як громадська діячка, я пропагую українську державну мову, звичаї, культуру, стараюсь формувати патріотичну свідомість українців. Часто беру участь у передачах обласного радіо. Видала 9 поетичних збірок (п'ять із них — дитячі), маю сотню пісень на власні слова.

Найкращий відпочинок — з чоловіком Василем та своїми дітьми: Петром, Марійкою та Назаром. Хоча часу на нього все не вистачає. Люблю фотографуватися. Чоловік — гарний фотограф.

Дуже хочу, щоб всі люди на Україні жили в мірі між собою. Щоб задумалися, що при такому короткому людському житті нема часу на війни, чвари, ворожечу на насильство. Ми всі однакові перед Богом. Всі такі гарні, талановиті. А гнів нас так п

(Продовження. Поч. у № 1–2, 3–4).
Несхібний прогноз! Але: «Пока эти изздания существуют, полная индифферентность государства к их деятельности может, однако, вредно отражаться на интересах населения». І вчений фіскаль радо подає свої проникливі спостереження та глибокодумні рефлексії над українською пресою.

Вчитися і вчитися нам (тобто їм!) у даровитого фіскала – єдинороса Щоголєва! Втім, таки вчаться – і добре. Один із заповітів Щоголєва – не допускати, щоб Боже слово звучало українською мовою, не дозволяти священикам проповідувати по-українському.

Минуло сто літ, і ми стаємо свідками комбінованого наступу на українські церкви немосковського підпорядкування – з боку, насамперед, Московського патріархату, але також і нової «української» влади. Про рейдерські захоплення храмів Київського патріархату розповідає преса (див., наприклад, інтерв'ю з патріархом Київським і всією Русь-України Філаретом в «Українському тижні» за 11–17 лютого 2011 року; тижневик говорить про «сталінські методи на озброєнні Російської православної церкви»). УПЦ Московського патріархату – складова частини РПЦ – фактично стає державною церквою в Україні, і «чи не вперше в історії фактично державна церква є зasadничо ворожою до самої незалежної держави»⁹. А з яким шаленством анафемствують на адресу «розколінників», «розстигії», «богоідупніків» – так, ніби вони, з Московського патріархату, єдині й пряմі уповноважені Бога на планеті!

А мільйони тих, хто молиться Богові своєю мовою, приречені опинитися в геєні огненній. По суті, агресивна політика ієархів Російської православної церкви є антихристянською. Адже «...разнообразне християнських культур може бути отнесене до числа доказательств бытия Божия. Бог хочет и требует от нас единого образия»¹⁰. Бог говорить мовою різних народів, – підкresлював Папа Іван-Павло II.

Внаслідок століття дискримінації та перевеслідування українська культура і українська мова не мали можливості вільно розвиватися і нині, за умов глобальної відкритості та зовнішніх тисків, перебувають у нерівних конкурентних умовах з тими культурами та мовами, за якими стоять потужні держави, що їх цілеспрямовано стимулюють, цінюючи власну ідентичність. Українська Держава – чи не єдина в світі, яка цього не робить. Видатний сучасний український філософ Вілен Горський, на жаль, уже покійний, з цього приводу не так давно писав: «...Єдність може існувати лише між "різними", які властивою їм неповторності здатні збагачувати одне одного. Натомість реальною стає загроза перетворення культури людства на уніфіковану однomanітність. Прагненням уникнути цього небажаного результату пояснюється політика, спрямована на захист і розвиток власної національної мови, яку активно проводить, наприклад, Франція.

Що ж до України, то загроза тут не обмежується зовнішніми факторами, що особливо актуалізує нагальну потребу розробки цілеспрямованої державної політики з розвитку і збагачення мовної культури народу. Такої політики по суті не існує. Справа обмежується політичною дискусією щодо статусу української мови й не більше»¹¹.

Продумана, науково обґрунтована культурна і мовна політика мають стати невід'ємною складовою національного проекту «Україна ХХI століття» і забезпечити культурну ідентичність нашого народу, його повноцінне буття перед народів Європи і світу. Для цього, насамперед, потрібне створення потужного інформаційно-культурного простору, який охоплював би всю Україну і забезпечував усім

РУСИФІКАЦІЯ В СУЧASNІЙ УКРАЇНІ

(Уривок з книги Івана Дзюби «Нагнітання мороку: від чорносотенців ХХ ст. до українофобів початку ХХІ ст.». Повністю книгу викладено на порталі «Українське життя в Севастополі» за адресою <http://ukrlife.org/main/evshan/dzyuba.html>)

її громадянам можливість ознайомлення з життям і культурою всіх українських земель, сприяв обміні знаннями, цінностями, думками, ідеями, доносив нові інтелектуальні та естетичні здобутки, як і багатства національної духовної спадщини до всього суспільства. Це чи не найголовніша умова консолідації суспільства та утвердження нової української ідентичності – тим більше за умов нинішньої відкритості до світу, позитивних і негативних впливів глобалізації, величезного переважання російського чинника в інформаційно-культурному ландшафті України.

Протягом кількох років при Президентові України В. Ющенку діяла Національна рада з питань культури і духовності, яку очолював М. Жулинський. Вона підготувала кілька важливих документів, спрямованих на підтримку українського кіно, книгодрукування, мови. Але все так і зупинилося на стадії пропозицій. Виявилось, що президентського схвалення і навіть указів мало, потрібні постанови уряду, закони Верховної Ради, – а це вже нездоланий бар'єр. Одна із сумних сторінок цієї нерівної боротьби – доля ґрунтового проекту Кирила Стеценка «Стратегії культури України. Філософія і менеджмент самоздійснення нації: Концепція інтегрованого стратегічного управління духовно-інформаційною сферою держави» (2005 р.). Це не загальні добре побажання, не патріотична риторика, що нам закидають недоброзичливці, – це скрупульозно розроблена «дорожна карта» перспективного розвитку української культури. Здавалося б – знахідка для влади, яка щиро дбає про духовне піднесення суспільства. Та де там!

Невиконаним, фактично проігнорованим залишилося «Протокольне рішення наради з питань забезпечення розвитку державної мови в Україні», проведеної 18 травня 2006 року в Кабінеті Міністрів України з участю міністрів і відповідальних працівників Секретаріату Кабміну, в якому були розроблені конкретні заходи в мовно-культурній сфері; тим більше – не дали і не дають реальних наслідків численні звернення представників української інтелігенції, з яких уже можна скласти цілу антологію.

Підстави ймовірної продуктивної культурної політики достатньо розроблені в численних пропозиціях наукових і культурних інституцій. Потрібні широка суспільна апробація і державна воля до їх здійснення. Але є великий сумнів: коли на це не спромоглася влада, що позиціонувала себе як немовби національно-патріотична, то чи здатна на це влада, що «національний інтерес» розуміє лише як бізнесовий інтерес великого капіталу або якогось його клану, влада, чия ідеологія зазнає потужного впливу російського націоналізму і яка готова здавати йому українську історію, національну пам'ять, культурну самобутність, мову та всі інші «нематеріальні» цінності в обмін на риторику братерства або й без такої, сміренно ковтаючи всі можливі образи національної гідності та державного престижу. Як це бачимо останнім часом, коли українська влада не відреагувала на образливі слова В. Путіна про те, що Росія й сама без України та інших республік могла б виграти війну з Гітлером, – тобто, що багатомільйонних українських жертв і страхітливих руйнувань наче й не було, не було закарбованої Довженком «України в огні»: це своєрідний варіант знаменитого сталінського «тосту» «За великий руський народ». Втім, і попередня влада мовчи проковтнула визначення В. Путіним України – на саміті НАТО в Бухаресті – як «штучного утворення», вона не відчуває потреби в захисті існування українського світу як такого, як феномена історії.

Нині русифікація – це поверхневий симптом глибшої хвороби, що полягає у втраті закоріненості в культурі, історії, у втраті самого себе.

«Позбавлення коріння, безперечно, – найнебезпечніша хвороба людських спільнот, бо вона поширюється сама по собі. Істоти, які спроваді позбавлені

коріння, поводяться майже завжди одним із двох можливих способів: вони або впадають у стан інерції душі, що майже рівнозначний смерті, як більшість рабів Римської імперії, або кидаються у діяльність, що завжди спрямована на позбавлення корінів тих, хто ще їх не втратив чи з ким це відбулося лише частково, і вдаються при цьому до найжорстокіших методів [...] Позбавлений коріння – позбавляє коріння й інших. Укорінений – не викорінює»¹².

Це, власне, те, що в українській історії відоме під найменням «яничарство» і що протягом століть набирало різних форм і хитромудрих аж до благородства мотивацій. Але суть його та сама: з висоти своєї тріумфуючої, владні безкорінності «позбавляти коріння й інших», викоріновати ще не викорінене. Цьому можна протиставити лише одне: власну глибину, недосяжну яничарським бульдозерам, власний інтелект і культуру, невразливі на яничарські спокуси. Вирішальну роль тут мала б відігравати національна інтелігенція. Але вона послаблена внаслідок послідовного цілеспрямованого зникнення.

«Історично дбати про збагачення мовної культури й протистояти негативним яви-

жавши в історії нашої культури сумну назву "Розстріляне Відродження". Наслідки цього ми відчуваємо й понині»¹³. І наслідки, зрозуміло, не лише в мовно-культурній сфері...

...Цо невеселу розмову хочу закінчити словами з виступу на презентації віршованого роману Ліни Костенко «Берестечко» в Українському Домі 22 березня 2010 року (ювілейний вечір поетеси): «Серед поетичних формул людського буття є у Ліні Костенко така: "Життя людського строки стислі – немає часу на поразку".

На жаль, незважаючи на стисливі строки і людського буття, і історичних, у нас завжди знаходилися час і сили для поразок. Нинішня поразка, на мій погляд, страшніша за Берестечко. Бо після Берестечка були ще перемоги. А після Берестечка, – і самогеноциду, що нам загрожує, перемог не буває. Но не стає народу.

Буде псевдодержава. Будуть президенти та уряди. Будуть пропаганда, тризуб і національний гімн: «Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці...» Але тими воріженьками в цій псевдодержаві будемо вже ми, українці, – під чужим нещадним сонцем.

Вибір у нас один – спротив культурному і мовному геноциду».

Минув рік, і підстав повторити ці слова стало ще більше.

Надто пессістично? Може. Але ми вже жили двадцять років, підбадьорюючи себе оптимістичними ілюзіями. Може, хай буде мобілізуючий пессімізм?

Шо ж до оптимізму.., то й він буває всякий. Скажімо, такий гартоvanий інтелектуальний і політичний боець, як Адам Міхнік, свій нинішній (!) оптимізм назвав «оптимізмом труєного вовка»¹⁴.

Змінилася польська дійсність. «Романтична фаза трансформації скінчилася. Вичерпалися велика національна цілі. У Польщі за ними стояли чотири велики ідеї. Незалежності Польщі – визволення від Четрвоної армії та російського домінування. Демократичної Польщі – плюралізм, парламент, чесні вибори. Відкритої Польщі – свобода в'їзду, скасування цензури. Безпечної Польщі – НАТО і Євросоюз. Великих цілей досягнуто. Тепер треба людям запропонувати такий спосіб мислення в Польщі, в якому вони побачать власні інтереси. Питання № 1 також: чи здатні ми виробити таку пропозицію?» Відповідь самого Міхніка: «Поки що не видно»¹⁵.

Це є та ситуація, в якій він відчув себе «труєним вовком».

Наскільки ж складніша й драматичніша наша, українська ситуація! З означених чотирьох великих цілей – а вони спільні для всіх країн, що вийшли з радянського блоку, – ми зашпорталися на півдorозі до чотирьох перших (незалежність, демократія, відкритість), а на четверту (безпечна Україна), м'яко кажучи, заплюшили очі й пішли в нікуди.

Демократична – як вона себе позиціонувала – влада виявилася фатально слабкою, не спромоглася об'єднати не лише суспільство, а й свої власні фрагментовані «політичні сили», зосереджені більше на з'ясуванні стосунків між собою, ніж на спільній конструктивній роботі задля майбутнього України. Не виконавши головних своїх передвиборних обіцянок (навіть тих, які були реалістичними), не розв'язавши болючих суспільно-економічних і культурних проблем України, вона скомпрометувала не лише себе, а й певну мірою українську ідею взагалі.

(Закінчення буде).

⁹ Стріха Максим. Морок нетерпимості РПЦ // Український тиждень. – № 7 (172). – 18–24 лютого 2011 року. – С. 39.

¹⁰ Аверинцев Сергей. Премудрость создать себе дом // Новый мир. – 2001. – № 1. – С. 165.

¹¹ Горський Вілен. Біля джерел. – К., 2006. – С. 252.

¹² Вейль Сімона. Укорінення. Лист до клірика. – К., 1998. – С. 39–40.

¹³ Горський Вілен. Біля джерел. – К., 2006. – С. 252–253.

¹⁴ Новая Польша. – 2011. – № 1. – С. 18.

¹⁵ Там само. – С. 17.

Від чорносотенців
початку ХХ століття
до українофобів
початку століття ХХІ

Галина Литовченко (Мороз) народилася в Рудому Селі Володарського району на Київщині. Весняні заметлі вишневих пелюсток, теплі сонячні озера, які залишали на левадах літні зливи, не раз приходили до неї у снах далеко від рідних країв – у Росії, Азербайджані, Литві, де їй довелося жити тривалий час, розділяючи долю чоловіка – кадрового військового.

Нині Галина Григорівна мешкає в Криму – у селі Віліне Бахчисарайського району. Тож і не дивно, що останнім часом кримська тематика посідає одне з чільних місць у її віршах. Про Крим написано багато поезій багатьма авторами, але чистий і своєрідний голос Галини Литовченко не загубився і, віро, уже не загубиться в тому поетичному багатоголосі, адже вона відшукує свої епітети і метафори для змалювання розмаїтої кримської природи.

Змальовуючи художнім словом красу моря, гір, авторка знаходить свої слова, вибудовуючи з них віршовані строфі, оздоблюючи їх своїми свіжими, сковитими поетичними образами. Відкриваючи для себе Крим – цей чарівний куточок України, Галина Литовченко відкриває й для читача кримську природу, людей, які тут живуть і працюють, – українців, росіян, кримських татар. У цім краю, де «слов'янська й тюркська мова в один акord злились», де «в коридорах школи ранкової пори «Селям!», «Добриден!», «Здравствуй!» луна з вуст дітвори», – поетеса черпає натхнення для своєї творчості, вона оселилася серед цих людей без вагань і надовго.

**Галина
ЛІТОВЧЕНКО**

«ПІЙМАЮ В БРИЗКАХ МОРСЬКОЇ ХВИЛІ Я РІДНІ КРАПЛІ МОГО ДНІПРА...»

Данило КОНОНЕНКО,
член Національної Спілки письменників України.

РІДНЕ МЕНИ

В мене від тути немає горя,
Не притаманні думки сумні.
Знайду хвилину, прийду до моря,
Бо рідним стало море мені.

Нехай вали подолавши білі,
Ущент розіб'є Ведмідь-гора.
Піймаю в бризках морської хвилі
Я рідні краплі моого Дніпра.

Зійду на скелі, прибоєм рвані,
Там крізь вечірній тонкий туман
У кипариса стрункому стані
Я мов тополі побачу стан.

А скине ніч свою темну ризу,
Прийде світанку свігла пора, -
Спішу в диханні морського бризу
Відчути подих моого Дніпра.

В мене від тути немає горя, -
Не притаманні думки сумні.
Знайду хвилину, прийду до моря,
Бо любим стало море мені.

ДВІ ПЕРЛІНИ

В запорошених шапках смереки;
Буковеля весела лижня...
Я літаю у мріях далеко,
До Говерли мандрую щодня.
Запроси мене, друже, в Карпати
У котурсь із засніжених зим.
Я тебе буду влітку чекати
До своєї господи у Крим.

Набери в глек водиці з-під криги,
Не влаштовуй багаті столи.
Ти мені навари мамалиги,
Я тобі привезу камбалі.

До кордонів розсунемо стіни
Ми з тобою бажанням одним.
Два найкращі куточки країни:
Дві перлини – Карпати і Крим.

РАНКОВА МОЛИТВА

Ніжить очі ранкова пастель,
Промінь кінчиком шию лоскоче.
В перекатах застигла форель, -
В течію повернати не хоче.

Трусить роси ліщиновий кущ, -
Встигло вчасно підставити глека.
Впав із літочка заспаний хруш,
А у небо здійнявся лелека.

Б'є поклони в траві богоомол,
В небі птаха (чи ангел?) літає.
Чистий ранок зійшов на престол
«Отче наш...» з цілім світом читає.

Галина Литовченко – авторка двох поетичних збірок «Не займай мене, осене...» та «Лаванда на спомин», котрі побачили світ у сімферопольському видавництві «Таврія» 2009 і 2010 рр. Книги широї, сонячної поезії, читати яку – одне задоволення. І я радий, що сім'я кримських українських письменників невдовзі формально поповниться ще однією обдарованою авторкою, хоч фактично, не формально вона вже давно повинилася. Адже правду кажуть, що коли Бог дав талант живописати словом, то де б ти не жив, іншомовна стихія тебе не зламає: як підказує серце, так і пишеш, так і глаголиш рідним материнським словом.

Хай щастить Вам, пані Галино, на поетичній ніві, хай рідне слово залишається назавжди Вашою долею! А долю, кажуть, і комем не об'їдеш, якщо той кінь навіть крилатий Пегас!

Пропонуємо читачам нові поезії української кримчанки Галини Литовченко.

Данило КОНОНЕНКО,

член Національної Спілки письменників України.

Сховався човен від цілого світу.
Туди, де чути глибинний дзвін,
Де сонця відблиски
перлами сяють,
де вальс на сурмі грає дельфін
І чайки парами в танці кружляють.
А може берег хтось розлюбив
І сам собі наодинці зізнався,
Що спокій у морі загубив,
Бо в море по-справжньому
закохався.

ЕЛЕГІЯ

Коли над містом розлівається неон
І день від вторни на асфальті чахне,
Спішу у мріях я
на Буковий кордон,
Де тихий вечір різnotрав'ям пахне.
Відклавши справи всі,
я в гори йду, лишенъ
Покличче потайки мене
серпневий вечір
Туди, де спочиває в буйних травах
день,
де стиглі зорі падають на плечі.
І засинаючи, у Бога я прошу,
Щоб мої мрії уві сні воскресли...

Ще й сіяв місяць сяєвом помалу.
Південний вітер в теплому пориві
Гортав листки забутого журналу.
Здавалось їй, що з ним прийшло
кохання,
Лиш він ніяк не зважиться
сказати, -
Бо навіть ті виконував бажання,
Котрі вона не встигла й загадати.

ПІДБИТИЙ ГРИФ

Цей гордий птах сумує
за парканом.
Від болю землю кігтями гребе,
З ночов недобру воду
п'є з-під крана
І відчуває куркою себе.
Змінила простір дерев'яна будка,
Кущами туй небо заросло.
Втекти подалі від ганьби і смутку
Не дозволяє зламане крило.
Жорстока доля поглумилася дуже –
Зерно гуртом з індиками клює.
І кожен ворон з висоти байдуже
У хвору душу грифові плює.
Ховає голу шию в чорні плечі,
Без неба свій чіткий втрачає зір.
Шодня в думках готується до втечі,
Щоб гідно вмерти серед вічних гір.

МАЛІ ДІОНІСИ*

Заполонив півострів листопад,
Лягає листя на траву покірно.
Під пресом юшить соком
виноград,
Рожева піна дихає помірно.
Збирає почет сивий Діоніс,
Напівмільні хизуються вакханки.
Вже хтось торішно амфору приніс,
Густим нектаром наповняє
склянки.

Налаштувався на мажорний лад,
Заповнив вцірь майдани
люд веселій.
З'язав гурти лозою виноград.
В Криму справляють свято
грецькі села.

* Свято молодого вина.

СИВАШ В ТУМАНІ

Густий туман над Сивашем
Кортить, мов сіль,
черпать ковшем.
Немов кисіль, ропа молочна
Висить в повітрі непорочна.
Човни гуртом – що темна гать
Доверху кілем міцно сплять.
...В уяві вимазані в грязі
Хлоп'ята – чортки в екстазі.

У СТИНАХ ХАНСЬКОГО ГАРЕМУ

В гаремі пряно пахнуть
благовоння,
Доріжки м'яко стелять килими.
Дівчата томно зріють на осонні
Під пильним оком євнухів німіх.
І пишногруді, і худі, як тріски,
Щоб ублажить мінливий
ханський смак,
Плекают власне тіло одалісکи,
Цвітуть за муром, мов садовий мак.
Дзюрчат фонтани тихо
без спочину,
Бувалий розмірковує каштан:
Котрій з дівчат гаптовану хустину
Напне на плечі в надвечір'я хан?
...Таку картину ханського гарему
В уяві бачить різnobарвний люд,
Шо розсудить Марію і Зарему
В палац стікає із усіх усюд.
Хто співчува, хто розтинає бранок
За їх покірність долі без жалю.
Я ж за невинні душі полонянка
Ім тихий рай у Бога помолю.

ДВОСІ

Акордеона захопившись грою,

Зіллявся з морем воєдино вечір.

Він обіймав засмаглою рукою

Її відкриті теж засмаглі плечі.

Вже зорепади перейшли у зливи

...Біжать-спішать

за веснами літа

І щедрі нам плоди дарує осінь,

І творча праця радість нам

приносить,

Й надія в серці квітне золота.

І музика твоя в душі бринить

Про вечори над Тясміном

медові,

Про дні щасливі, сповнені

любоїв,

Про ту чудову незабутню мить!

Твої пісні мою чарують душу,

Але ж хіба чарують лиш мої?

Нема байдужих в нашему краю

До твого співу,

мій хороший друже!

Тоді колись, як в Кам'янці

сади

Рожевим цвітом буйно

закипали,

З тобою ми над Тясміном
блукали

І поріднились творчо
назавжди.

Я радий: не порвалася
дружби нить

Через роки і відстані далекі.

Вона кружля над нами,

мов лелека,

І калиново в лузі пломенить.

Будь славен, друже,

і здоровий будь,

У серці хай весна
не відцвітає,

Хай музика бринить,

душа співає

І стелиться на щастя

добра путь!

Данило КОНОНЕНКО.

м. Сімферополь.

5.08.2011 р.

ТВОЇ ПІСНІ МОЮ ЧАРУЮТЬ ДУШУ...

Талановитому композиторові,
керівникові камерного хору «Кам'янка» (м. Кам'янка Черкаської області), заслуженому працівнику культури України,
моєму щирому другу Валерію Івановичу ВОЛКОВУ з нагоди його 70-річчя присвячую.

Здається, ніби вчора,
друже мій,
Ходили ми над Тясміном
з тобою

Хвилювання розтанули в серці,
Років з двадцять підошвами стер.
Вдячний юній красуні-партнерці
Знову став молодим кавалер.

Бринила музика
і серце хвилювало,
Весна в зелені шати зодягла
Тінистий парк, луги
і все навкіл.
Ходили ми Чайковського
стежками
(І юний Пушкін тут ходив
між трав),
Дух Музики й Поезії над нами
У Кам'янці над Тясміном
витав.

Так славно, друже,
нам було тоді
У ріднім краї ти весну стрічали,
Хотілося творити і співати,
Бо це ж були такі ми молоді!

...Біжать-спішать
за веснами літа
І щедрі нам плоди дарує осінь,
І творча праця радість нам
приносить,
Й надія в серці квітне золота.
І музика твоя в душі бринить
Про вечори над Тясміном
медові,
Про дні щасливі, сповнені
любоїв,
Про ту чудову незабутню мить!
Твої пісні мою чарують душу,
Але ж хіба чарують лиш мої?
Нема байдужих в нашему краю
До твого співу,
мій хороший друже!
Тоді колись, як в Кам

ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЄ

«...ВИЙДІМ НА ГОРУ ГОСПОДНЮ, У ДІМ БОГА НАШОГО, І ПОБАЧИМО СЛАВУ ЙОГО ПРЕОБРАЖЕННЯ, СЛАВУ ЯК ЄДИНОРОДНОГО ВІД ОТЦЯ. ПРИЙМИМО СВІТЛО ВІД СВІТЛА ТА ПІДНЕСЕНИ ДУХОМ ТРІЙЦЮ ЄДИНОСУЩУ ПРОСЛАВМО НА ВІКИ»

За церковним календарем 19 серпня відзначається свято Преображення Господнього, яке вважають одним з найбільших у літургійному році.

Євангельська розповідь про Преображення Господнє наповнена таємничістю, сакральністю, безумовно, славою Божою. Ісус з Назарету взяв із собою на

гору Фавор трьох учнів: Петра, Якова та улюблених учнів Йоана для молитви. Під час молитви, говорить нам євангеліст Матей, «...преобразився перед ними: обличчя його засяяло, наче сонце, а одяг побліла, наче світло. І ось з'явилися ім Мойсей та Ілля і з ним розмовляли». Світла «ясна» хмара огорнула їх, а голос із тієї хмари промовив: «Це – Мій улюбленій Син, що я Його вподобав: Його слухайте» (Мт. 18, 5).

Основна сутність цього свята полягає у тому, що Бог дарує людині ласку та виявляє невимірну любов. Ісус став людиною, страждав як людина і вмер – щоб відновити зв'язок Творця і творіння, який було перервано із гріхом Адама. Ще від початків існування світу людина була покликана до відчуття та споглядання Божественної присутності. І все було б добре, але після гріхопадіння (гріха нашого прап鲁ра – Адама) Господь покарав людину і, відповідно, між Богом та людиною з'явилася прірва, яку людина не могла подолати. Потрібно було компенсувати зміст цієї образи, яку людина завдала Творцеві. Одразу пригадується вислів одного східного богословія, який говорив про це Відкуплення так: «Людина мусить – але не може, а Бог може – але не мусить». Справді, через свою безмежну любов до людини Бог приймає усю слабкість, проблемність, неміцність людської природи і ганебно в очах світу цього вмирає на хресті. Ісус є Богом і чоловіком. Лише Йому – Богу і людяні одночасно – було під силу визволити людину з вічного гріха, з приреченості до вічної погибелі. Преображення сталося саме для того, щоб продемонструвати людяні, що, живучи в Христі та Його заповідях,

вона теж може сподіватися на власну переміну природи. Саме своєю смертю Ісус відновлює цей зв'язок між Творцем та творінням, Богом і людиною. Преобразившись на горі Фавор, Він відкриває свою Божественність, перебуваючи у людській плоті, тим самим демонструючи відновлення Союзу і прощення вічного гріха для усіх людей.

Прикметно, що це свято увійшло в літургійну спадщину Східної Церкви, Імовірно, в IV столітті після Нікейського (І Вселенський) собору. Ще з початків християнства святу Преображення Господнього надавалося особливе значення у літургійному році. Це свято припадає на Успенський піст (Спасівка), однак цього дня дозволяється споживати олію, вино та рибу. Є навіть згадка, що імператриця Єлена, мати Костянтина Великого, побудувала на Фаворській горі храм на честь Преображення, який, щоправда, був зруйнований у період хрестових війн. Стосовно ж самого обряду святкування, то воно відзначалося у давнину не-абиякою строгістю. Існує навіть легенда, що кожен віруючий мав нагодувати потребуючого на спомин про Преображення Господнє, інакше на нього могли накласти певні релігійні обов'язки або покарання. Як бачимо, на превеликий жаль, цей припис так і не увійшов у життя Церкви, в лоні якої є багато потребуючих.

Згідно з легендою Церкви, цього дня віруючі освячували виноград, яблука, злаки тощо, звідси і народна назва свята – «яблучний спас». Саме на свято Преображення відбувається благословення плодів, бо в Єрусалимі у цей час дозрівали виноград та яблука. Як бачимо, навіть більш ніж тисячолітня історія не вплинула на обряд святкування.

Пригадую, що не раз особисто мені доводилося слухати докори в бік Церкви, в яких піддавалася сумніву потреба благословляти фрукти та овочі, мовляв, усе це

марно, адже їжа не несе ніякої духовної користі для нашої душі та життя. Однак ми повинні забагнути, що, використовуючи ці плоди та їх благословляючи, ми надаємо їм певної символіки. Благословення відбувається для того, щоб продемонструвати людині, що усе – і людське, і рослинне, і тваринне – належить Господу і усе Він благословляє та помножує. Церква сама через такі обряди та традиції промовляє до кожної людини, до кожної громади, незалежно від її конфесійної належності. Тож треба усім своїм життям прагнути до піднесення нашого духовного рівня, до чого й закликає нинішнє свято: «Вийдім на гору Господню, у дім Бога нашого, і побачимо славу Його Преображення, славу як Єдинородного від Отця. Приймімо світло від світла та піднесені духом Трійцю Єдиносущу прославмо на віки».

Роман НАЗАРЕНКО,
студент 4 курсу філософсько-богословського факультету Українського католицького університету.

R. S. Роман Назаренко (на фото) мешкає у Сімферополі, останні три роки навчається у Львові в Українському католицькому університеті. Побачивши перший відроджений номер «Кримської світлиці» і нашу духовну рубрику «Дорога до Храму», Роман завітав до редакції з ширим бажанням мостиць цю дорогу разом. У добрий час!

Слово “успішність” походить від “вспівати”, “поспівати”, “устигати” – мати успіх, удачу в чомусь, досягати бажаного. З чого складається вона? Успішність поділяється на зовнішню та внутрішню. Зовнішня успішність знаходиться ніби на поверхні, її усім видно, а тому й зацікавлює людей, у першу чергу, саме вона. Ось визначальні позиції зовнішньої успішності (їх є чотири): здоров’я, матеріальна забезпеченість (сюди ж робота, справа, бізнес), повага оточуючих та сімейне благополуччя. Внутрішня ж успішність – це внутрішній світ, упевненість, радість, оптимізм (від латинського *optimus*, себто найкращий), позитивне світосприймання, пройняті життерадісністю, бадьорістю, вірою у краще майбутнє.

Що зумовлює зовнішню успішність? На дів’яносто відсотків вона залежить від успішності внутрішньої (десятеро відсотків – сприятливі стартові умови, елемент випадковості, “поталаніло”). А що зумовлює, відповідно, успішність внутрішню? Внутрішня успішність, а отже, й успішність взагалі, визначає наявність позитивної внутрішньої (духовної) сили (енергії). Сказано: “Око (тут внутрішнє око душі. – Авт.) – то світільник для тіла. Тож яко твоє буде здорове (успішність внутрішній. – Авт.), то юсе тіло твоє буде світле. А коли б твоє око лихе було, то юсе тіло твоє буде темне...” (Євангеліє від Матвія). Досить ремнствувати та нарікати на долю свою. Хочеш бути успішним – будь норм!

Що маємо за відсутності внутрішньої сили? Ці прикмети нам усім відомі. У сфері здоров’я – це понижений внутрішній тонус організму, відповідно неефективність імунної системи та знижена опірність хворобам, від чого постійно хворобливість (частіше, довше та тяжко хворіємо), також хронічне відчуття слабкості та пригніченості, надокучливі боляві відчуття (завше щось болить).

У матеріальній сфері (робота, справа, бізнес) – в’ялість, швидка втомлюваність, низька продуктивність праці; розсіяність, неуважність; безініціативність, відчуття власної маляртісності; невпевненість у завтрашньому дні, боязнь перемін, консерватизм; нерешучість, втрата віри у себе та в свою справу, звідки запопадливість та боязкість у взаємі-

нах із начальством, а також вагання та безволовість перед підлеглими (інколи навпаки – немотивована зухвалість та агресія поведінки як свідчення тієї-таки невпевненості); заздрість та уразливість у поєднанні з відсутністю волі до фахового вдосконалювання; матеріальна незабезпеченість.

У плані суспільного респекту (гідності) – у крашому випадку, приkre відчуття жалю та співчуття з боку оточуючих; у гіршому – почуття опущеності, приховані або відверта неповага та посміх.

На сімейній ниві – повна або часткова втрата сімейного статусу господаря (гопо-

стимуляторів та транквілізаторів; вивільнення енергії здоров’я, відповідно висока ефективність імунної системи, підвищена опірність хворобам (організм у переважній кількості випадків абсолютно самотужки справляється з недугами та негативним впливом оточуючого середовища), від чого високий індекс здоров’я (вкрай рідко хворіємо, а якщо й доведеться, то швидше та легше переносимо захворювання); радісне відчуття фізичної сили та внутрішньої свободи; визволення від болю. Забудьте про хвороби! Перестаньте думати та говорити про них. Запам’ятайте просту істину: немає невиліков-

фесійного вдосконалення, бажання бути кращим у своїй справі; матеріальну забезпеченість. “Без віри Богові додіти не можна” – наясве апостол Павло. Додам лише: стати успішним – також. Повір у себе, в Бога та у свою справу! Я вірю Богові. А тому – довіряю Йому. А тому – й довіряю Йому... Молитва самозречення: “В руки Твої, Господи, віддаю дух, душу й тіло мої. Здоров’я мое, сім’ю мою, роботу мою, достаток, добробут та безпеку мої. Ти ж мене благослові, Ти мене помилуй і життя вічне даруй мені. Амін”.

Що стосується поваги оточуючих, то внутрішня сила завжди викликає пошану, хоча провокує і заздрість ненавчених. Утім, для декого вже сам факт нашого існування є спокусою. Тож пам’ятаймо, що ми народилися та живемо не для того, аби тішити чиесь самолюбство. Будьмо самими собою! Не треба чіпляти на себе жодної маски. Просто працюймо над собою. Просто здобуваймо Силу. Вона – зодягне нас...

На сімейній ниві внутрішня сила – це побудова гармонійних родинних стосунків, збереження мудрих сімейних устоїв. Чоловік – достойний глава сім’ї, шанований усіма в домі; жінка – любляча (і любима!) дружина та мати; відсутність насильства у вихованні дітей. Слово та авторитет батька, материнська ласка, особистий приклад злагідного подружжя – ось визначальний стимул виховного процесу.

У матеріальній сфері (робота, справа, бізнес) внутрішня сила породжує енергійність, невтомність, високу продуктивність праці; зібраність, зосередженість, уважність; свободу прийняття правильних рішень (ініціативність); спроможність на власну точку зору, уміння відстоювати її без упертості та агресивності; Богом дану упевненість у завтрашньому дні, повне самозречення, цілковиту надію на Господа; доцільну рішучість дій, зумовлену вірою в себе та у свою справу; відсутність ганебного низькопоклонства у відносинах із начальством (але без погорді, неповаги або зухвалства) та необхідну твердість у стосунках з підлеглими (але без брутальної жорсткості – з лагідністю та справедливістю); велику душність, невразливість, відсутність упертості як спроби самоствердження в колективі; обов’язкове прагнення про-

Розумом, Абсолютним Розумом, Нематеріальним Началом, Вселенською Самоконтролюючою Системою... Церква називає цю Самосутність Богом, тобто багатим на все, джерелом усого сущого – Законодавцем, Творцем та Вседержителем буття. Богом – Творцем енергій...

**Протоієрей
Олег ВЕДМЕДЕНКО.
www.vedmedenko.org**

ВНУТРІШНЯ СИЛА ЯК ОСНОВА УСПІШНОСТІ ТА ЗДОРОВ’Я

дині). Чоловік усе більше набуває якостей слабодухого “підкаблучника” (або навпаки – шукаючи заспокоєння у чаřці – ерзаці, заміннику Сили, – перетворюється на домашнього деспота, стабільно деградуючи до звіроподібного стану); жінка ж, уявивши на тендітні плечі левову частку турботи про сім’ю, має доклади усіх зусиль, аби спреквала не вчинитися мужеподібною фурією, або нервово виснаженою істеричкою, чи не обернутися на забиту, завжди перелякану рабиню. Нищення вертикальі чоловік – дружина – діти: чоловік втраче любов до жони, дружина ж не шанує й не вожаває свого чоловіка; діти відповідно – не шанують об обох своїх батьків. Насильство в сім’ї – як це не парадоксально – також є ознакою внутрішнього безсильля. Бракує снаги, відповідно й часу на виховання дітей словом та прикладом свого життя. Не вистачає ні терпнія, ні авторитету, аби переконати подружжя у власній правоті. Легше поставити у куток або “приласти руку”, аніж знайти час і натхнення для правильного виховання... Узагалі, крик – це ознака слабкості.

Що дає нам присутність духовної енергії (внутрішньої сили)? У сфері здоров’я – це підвищений життєвий тонус без використання руйнуючих організм сурогатів сили – алкоголю, наркотичних речовин, різного роду

В УКРАЇНІ ХОЧУТЬ ВІДРОДИТИ РАДЯНСЬКИЙ ПАТРІОТИЗМ ФІЛЬМОМ ПРО «МАТЧ СМЕРТІ»?

В Україні ось уже понад два місяці йдуть зйомки спільногоРосійско-українського кінофільму про легендарний «матч смерті», що відбувся 9 серпня 1942 року в окупованому німцями Києві, між німецькою командою «Флакельф» і українською «Старт».

Мета картини, бюджет якої становить понад 10 млн. дол., як окреслено на одному із російських сайтів, «відродити патріотизм в... Україні, особливо в Західній, де нарощують антиросійські настрої населення, показати, що націоналізм і зневага до радянської історії – це не тільки блюзірство, але й антиморальна поведінка». У свою чергу продюсер фільму Ілля Неретін в одному зі своїх інтерв'ю зауважив, що мета створення фільму - нагадати про геройчний подвиг радянських футбольістів, показати реальні героїв, які, незважаючи на тиск і погрози з боку окупантів, виграли всі 9 матчів.

Думаю, що коментувати безглазді висловлювання стосовно «геройчного подвигу радянських спортсменів» і «відродження патріотизму в Україні» через легенду про «матч смерті» не варто, хоча б з тієї причини, що в Україні за період з липня 1941 до 1944 року наші футболісти зіграли із солдатами вермахту та їхніми союзниками не 9 матчів, а понад 150.

Мені за 5 років дослідження теми спорту в роки німецької окупації вдалося встановити результати 111 відповідних поєдинків. При цьому статистика таких ігор свідчить не на користь загарбників – 60 виграли українці, 36 – окупанти і 15 – завершилися внічию.

Більше того, окрім футболу, в окупованій Одесі, згідно з даними тодішньої преси, відбулося 16 боксерських поєдинків з німецькими і румунськими солдатами (бой проходили в Одеському ширку – авт.), з яких у 7-ми перемогу здобули українці (3 нокаутом), 5 виграли окупанти (2 нокаутом), 4 зустрічі завершилися внічию. Жодний спортсмен не був арештований окупантами після своїх перемог.

Варто зауважити, що перемагали німців українці, які підтримували радянський режим і ті, що його ненавиділи, як, скажімо, більшість футbolістів Західної України. І не думали вони тоді ні про який геройзм, для них все було набагато прозаїчніше – хтось намагався в такий спосіб заробити, хтось убеџичити себе від відправлення на роботи до Німеччини, хтось знаходив у спорті розраду та відпочинок. Наприклад, зі слів одесита Прохоровича, виходити на боксерський ринг у ті часи його примушувало скрутне фінансове становище в сім'ї. На той час одеські боксери за кожен бій отримували від 300 до 3000 марок залежно від статусу поєдинку. Для німців такі спортивні протистояння були лишею однією з можливостей культурного відпочинку в тилу.

У випадку з міфом про «матч смерті» українські дослідники неодноразово доводили його невідповідність із реальною дійсністю, але росіян, які все частіше вдаються до совкових штампів геройчної боротьби радянських патріотів у роки війни – це не зупиняє.

Якщо з російською сучасною пропагандою, направленою на збереження провідної ролі на пострадянському просторі і намаганні не втратити свого впливу на ряд сусідніх країн, все зрозуміло, то я не зовсім розумію українську позицію, адже в суспільстві поширюються чутки про святкування наступного року 70-річчя з дня «матчу смерті» на державному рівні. Неваже в нашій

історії немає більше пам'ятних дат, і головне, не міфічних, що заслуговують відзначення на всеукраїнському рівні?

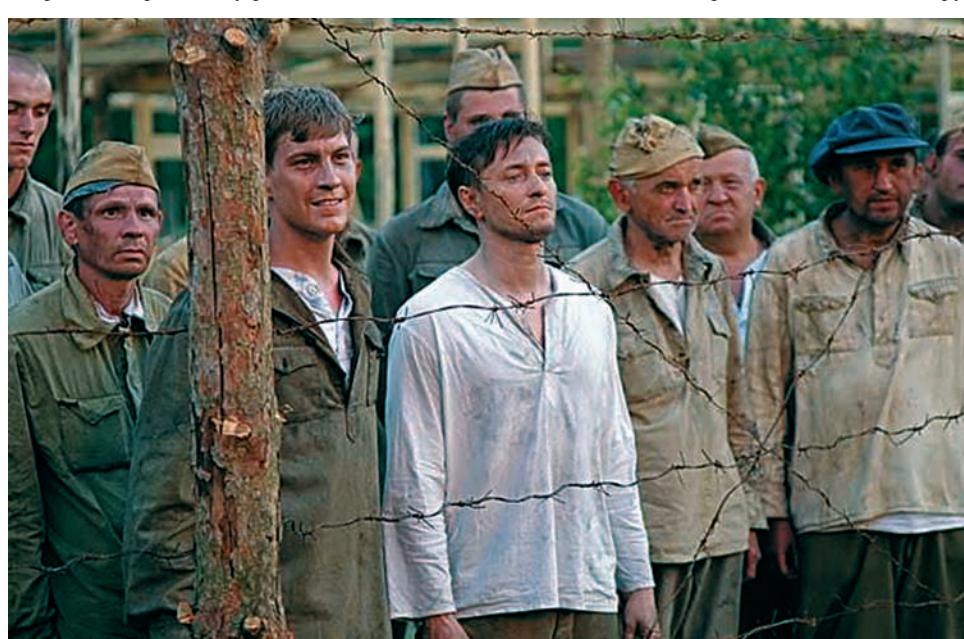
Не ставлячи під сумнів проведення футбольного матчу 9 серпня в окупованому Києві, все ж хотів бы зауважити продюсеру Неретіну, що ніякого тиску на футbolістів «Старту» з боку німецької адміністрації за часів окупації не було, і радянська легенда, на основі якої вони знімають кінофільм, розбавивши її любовною історією, насправді не витримує критики архівними документами. Ймовірно, саме тому її творці в радянський час не бажали заглиблюватися у подробиці спортивного життя Києва, бо тоді в стало відомо, що спорт у столиці УРСР не обмежувався поєдинком динамівців із нацистами. Адже в українській столиці існувало чотири футбольні команди («Рух», «Старт», «Спорт», «Алмаз»), що лише з 7 червня до 22 серпня 1942 року зіграли 14 футбольних поєдинків – 10 з німецькими та угорськими командами і 4 зі своїми. Статистика ігор київських команд із військовими частинами окупантів свідчить не на користь останніх, позаяк українці в цих зустрічах здобули 8 перемог і зазнали 2 поразки.

Коли зіставити наведений у міфі матеріал з архівними документами, то виявляється, що майже все у ньому, окрім самого матчу, є вигадкою.

У радянській легенді йдеться про те, що футbolісти не встигли евакууватися з міста і спочатку сиділи тихо, влаштувавши на роботи. Потерпаючи без футболу, вони стали самотужки тренуватися. Німці, дізnavшись про це, викликали футbolістів і сказали: «Навіщо вам пустир? Ось чудовий стадіон нездійнений, будь ласка, тренуйтесь. Ми не проти спорту, навіть навпаки».

У дійсності німці нікого до себе не викликали і нічого такого не могли говорити. Справа у тому, що спортивне життя в Києві відновлювали самі українці, за згодою німців. Займалась цим спортивна секція, яку офіційно затвердила 23 вересня 1941 року. Також, якщо вірити словам, сказаним керівником націоналістичної спортивної організації «Рух» Швецовим на допіті в НКВС у грудні 1943 р., то окремі динамівці (Короткіх, Путістін, Ткаченко) навіть були членами ініціативної групи створення спортивного товариства «Рух». Тобто з самого початку виявляли інтерес до всього, що було пов'язано зі спортом у місті. Футболісти ж команди «Старт» були створена з ініціативи керівництва київського хлібзаводу № 1. Більше того, з документів, що зберігаються в київському обласному архіві, слідує, що саме керівництво заводу просило німецьку владу надати футbolістам стадіон для тренувань, на що отримало відмову від штандартського керівництва. А перед цим директор заводу також просив секцію спорту Києва «зареєструвати добровільну футбольну команду». Виявляється, німці не мали жодного відношення до її створення, вони навіть відмовили у наданні стадіону для тренувань.

А ось той факт, що кияни гралі проти німців у червоній формі, відповідає дійсності. Питання тут викликає його інтерпретація радянськими пропагандистами, з якої слідує, що вони одягнули такі футbolіки свідомо, адже це колір радянського прапора. Насправді, «стартівці» гралі в червоній формі, бо іншої у них не було, і не збиралися вони таким чином проявляти свою непокору

перед ворогом. Цікаво, якщо уважно читати повість Северова і Халемського «Поєдинок» (вийшла в 1960 р. – авт.), то можна помітити, що автори в ній, самі того не розуміючи, спростовують пропагандистську версію. Передаючи розмову футbolістів перед грою, вони повідомляють читачу, що іншої форми, окрім червоної, у футbolістів не було, але вони були ради такому факту.

У 1992 році учасник матчу Гончаренко так прокоментував цей епізод із легенди: «Форма у нас була як у збірної СРСР, – червоні майки і гетри, білі труси. Розмови про те, що ми її спеціально підготували до поєдинку з льотчиками і зенітниками, – брехня. Просто у нас іншої не було».

У київському обласному архіві є документ, який підтверджує, що директор заводу 4 липня 1942 р. звертався до Міської управи та секції фізкультури і спорту з проханням надати з наявного у них інвентарю для футbolістів команди «Старт»: 12 футболок, 12 пар гетр, стільки ж наколінників і 4 м'ячі. Якщо це так, то виявляється, що червону форму футbolістам могли видати тодішні окупантів структури.

У радянських публікаціях про «матч смерті» писалося про брутальну поведінку німецьких футbolістів: типу випадку із воротарем Трусевичем, який втратив свідомість від ударів німецьких футbolістів у голову, чи історію, розказана в 1984 р. кореспондентом газети «Неделя» Гончаренком, до він зауважує, що гітлерівські футbolісти повели відкрите «пловдання» на воротаря.

У реальності матчі проходили в товариському дусі. Про що не раз, щоправда, уже після розвалу Радянського Союзу, говорили їхні учасники. Звичайно, була і грубість з обох боків.

Так, Ногачевський, згадуючи поєдинки динамівців з німцями, говорив: «Матчі проходили в товариській обстановці. Конфлікти між гравцями не виникало. За всі ігри я пригадую тільки один випадок, коли німецький гравець грубо штовхнув нашого футbolіста, за що той відразу ж суддею був відalenий із поля».

Ше одним аргументом на користь того, що гра не носила брутального характеру з обох боків, є спільне фото колективів, зроблене після гри. Малоїмовірно, щоб обидві команди після матчу, в якому постійні напруження супроводжувалось брутальною грою, захотіли робити спільне foto, а навіть, якщо й так, то не виглядали б на ньому такими задоволеними, і тим більше, не сиділи б «в обініку» з противником.

Не варто називати поєдинок 9 серпня «матч смерті» ще й тому, що після нього «стартівці» зіграли 16 серпня 1942 р. чергову свою гру з командою «Рух» і перемогли її на хуракані 8:0.

Малоїмовірно, що киян перед матчем 9 серпня 1942 р. під загрозою смерті примушували програти німецьким футbolістам, як це писали радянські творці міфу. Досі документально цей факт не доведено. Учасник поєдинку Гончаренко після розвалу СРСР з цього приводу повідомив таке: «Ніхто із офіційної адміністрації перед матчем не примушував нас грати в піддавки». Нічого з цього приводу не говорив і його одноклубник Свиридівський під час допітів у НКВС у 1949 р. Думайся, він не упустив би нагоду розповісти про це слідчим, тим більше, що цей факт міг би посилити значимість їх перемоги.

У легенді зазначається, що після невиконання ультиматуму німецького офіцера програти «Флакельф» футbolісти після гри були арештовані і розстріляні. У реальності все було не так. Син футbolіста Путістіна Владлен у 2002 році в інтерв'ю газеті «Бульвар» також підтвердив те, що після гри футbolістів ніхто не арештовував. Він спостерігав за поєдинком. «Після 9 серпня наші футbolісти перемогу відзначили: випили в роздягальні та закусили, – розповідав він журналістці газети. – Самогон хтось із вболівальників приніс, згодом ще й додому запросив – до приватного будинку. Сиділи, пригадую, довго».

Історичним фактом є те, що через півроку після гри – у лютому 1943 р. – у концтаборі на Сирці розстріляли трьох футbolістів – Олексія Кліменка, Івана Кузьменка, Миколу Трусевича. У гестапо загинув Микола Короткіх. Але документально не доведено, що футbolістів розстріляли через виграний поєдинок. У 1974 р. з цього приводу прокуратура Гамбурга навіть відкрила кримінальну справу, яку було закрито у 2005 р. через брак доказів, що динамівців розстріляли саме через перемогу над німцями.

Тобто, якщо виходити із наявних документів, все було набагато простіше, ніж у створеній легенді. Думаю, що кінофільми про Другу світову війну потрібно знімати не на радянських міфах, а на реальних фактах. А ще краще – на історичні теми продукувати кіно власного виробництва.

Володимир ГІНДА, історик.

<http://www.unian.net>

На фото: російський актор Сергій Безруков грає у «матчі смерті» роль воротаря.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

СЕРПЕНЬ

26

1757 р. — у Чигирині обрано Гетьманом України Івана Виговського.

27

1856 р. — народився Іван Франко, український письменник, поет, вчений, публіцист, перекладач, громадський і політичний діяч.

Іван Якович переклав українською мовою твори близько 200 авторів із 14 мов та 37 національних літератур. Говорячи про пропаганістичне значення перекладацької діяльності, письменник твердить, що переклади творів світової літератури роблять їх частиною української культури. Просвітній роль перекладів Франко розумів дуже широко. Він вважав, що знання іноземних мов потрібне кожній людині.

В Україні була вилучена з ужитку низка його творів: «Не пора...», «Великі роковини», «Розвивайся ти, високий дубе...», інші сфальшовані чи тенденційно скорочені (передмова до збірки «Мій Ізмарагд», «Що таке поступ») та інші.

На честь І. Франка місто Станіслав було перейменовано в Івано-Франківськ.

1941 р. — народився Богдан Ступка, український актор театру і кіно, лауреат Шевченківської премії 1993 року (за головну роль у виставі «Тев'є-Тевель» за Шолом-Алейхемом). Народний артист УРСР (1991).

У листопаді 2008 року Богдан Ступка одержав

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ - ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК...

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.).

Зайшовши до приміщення, помічаю просто вбрану кімнату: довгий стіл-лавка, стільчики, піаніно, баян. Задуха неймовірна: через 5-7 хвилин кваплюється вибратися назовні, хапаючи повітря, як риба, которую викинуло на берег. Стоячи впротивож години перед під'їздом, слухаю чудовий злагоджений спів уже немолодіжного колективу й дивуюся, як же вони витримують репетицію в таких умовах?

Нарешті, бачу, як перші три жіночки, перемовляючись російською, піднімаються сходами, важко дихаючи, пристосувавши зошити як віяла. Запитую: чи влаштовує їх таке при-міщення?

- Нет, конечно же, иногда просто на репетиции начинается приступ астмы, - жалеется одна.

- Ви продовжуєте сюди ходити?

- А что делать? Мы так любим петь...

За жінками поспішає середнього віку хорист.

- А вас що тrimaє у цюому хорі? - запитую.

- Думаю, что больше за мене українських пісень не знає ніхто. Співати їх - мій соціальний обов'язок. Молодь не знає цих пісень, старше покоління вже відійшло у вічність. Так народна пісня може зникнути назавжди.

Останнім нагору піднімається 71-річний керівник хору Віктор Ковалчук, котрого я прошу розповісти про його довгий творчий шлях.

- Я народився у 1940 році на Донеччині. І що б там хто не казав, запевняю: у тому краї люблять і співають українські пісні. Батько не мав такого хисту, зате мати співала так, що той спів на все життя став для мене джерелом натхнення. Коли мені виповнилося 10 років, наша родина перебралася до Житомира, а в 11 років батько купив мені гармошку. Опановував ту науку я самотужки, але досить успішно. Настільки успішно, що в 15 років досить гарно грав на баяні, а вже через рік почав керувати хором. Першим іспитом на професійність став Всеукраїнський фестиваль молоді і студентства, що проходив у 1957 році, у Москві. Наш хор був запрошений на цей фестиваль і досить добре там виступив.

Після Житомира я працював у Малині, Запоріжжі, а в 1971 році мене перевели до Криму.

- Одразу до Севастополя?

- Та де там! Деякий час я працював у Джанкої, Саках і лише у 1976 році прибув до Севастополя. Далі я всіх попередив, що нікуди звідси не пойду. Починав працювати у Любимівці, Фруктовому, пізніше потрапив до Будинку культури «Атлантика» (сучасний Український культурно-інформаційний центр). Колективи тоді гастролювали різними куточками Радянського Союзу.

Зраза я керую самодіяльним українським народним хором в Севастопольському центрі культури і відпочинку, а також ансамблем народної пісні «Червона к

лина» Українського культурно-інформаційного центру. Є ще один чоловічий колектив «Сиві сколоньки». У нього окремий репертуар, але це - відгалуження від самодіяльного українського народного хору того ж Севастопольського центру культури і відпочинку.

Звання народного самодіяльного українського хор набув у 1986 році, а ансамбль української народної пісні «Червона калина» значно пізніше - лише у 1996 році.

- Як держава відзначала ваші творчі досягнення?

- Починаючи з 17 років, коли мій хор став лауреатом Всеукраїнського фестивалю молоді та студентства, й до сьогодні я одержав чимало різних дипломів, грамот, подяк та медалей. Маю дві медалі «Будівничий України» від Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. З 2001 року - за служений працівник культури Криму.

- Хто ви за фахом?

- Я - диригент хору, закінчив Житомирське музичне училище.

- Скільки сьогодні пісень у репертуарі колективу?

- За 35 років ми маємо досить серйозні напрацювання - близько 500 пісень. Серед них є народні, понад 100 - моїх. А ще - понад 200 народних обробок.

- Чи влаштовують вас умови праці, зокрема, це приміщення?

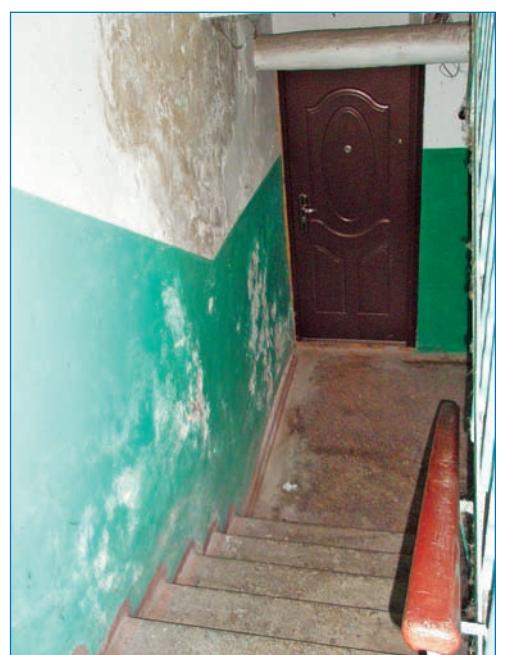
- Ну, як кажуть, «на безриб'ї рак - риба». Ми раді цьому приміщенню. Звичайно, це - напівпідваль

усіма його мінусами, але маємо те, що маємо. У Центрі культури й відпочинку дуже тісно. Чимало колективів, примищення не пристосовані для репетицій хору. Такі реалії нашого життя, ми не скажимося. Хіба ми такі одні? Ось народний хор «Мечта» вже 22 роки проводить репетиції у цьому ж напівпідвальні.

Зовсім іншої думки хористи. Колектив готовиться виступати на майданчиках міста у День Незалежності України й висловлює побажання, щоб у місцевої влади також з'явився соціальний обов'язок - дбати про українську культуру в Севастополі.

Лідія СТЕПКО.

м. Севастополь.
На фото - Віктор Ковалчук, самодіяльні народні хористи... вхід до напівпідвального, де вони змушені проводити свої репетиції.

МИСТЕЦТВО ДОЛАС КОРДОНИ

Сьогодні діяльність кримського уряду спрямована на реалізацію Стратегії розвитку Криму до 2020 року. Одні із її напрямків - створення середовища, сприятливого для життя. Культура та мистецтво є одними з головних у формуванні людського капіталу - найважливіший фактор економічного зростання. Це дозволяє вважати витрати держави на підтримку культури своєрідними соціальними інвестиціями, у чому переконана й міністр культури і мистецтв АРК Альона Плакіда.

«Враховуючи це, Рада міністрів Криму надає підтримку всім цікавим починанням, спрямованим не тільки на розвиток культури всередині автономії, - підкреслює міністр, - але і на розширення гуманітарних зв'язків між різними регіонами України, країнами більшого і далекого зарубіжжя, приділяє пильну увагу культур-

ним заходам, спрямованим на формування позитивного іміджу автономії, зміцнення дружби між народами».

Однією з яскравих подій серпня, що знайшла підтримку Ради міністрів і міністерства культури автономії, стала поїздка вокально-хореографічного ансамблю «Таврія» до Франції для участі у фестивальному турні, що триває з 3 до 20 серпня 2011 року.

Так, зокрема, хор відвідає з гастролями регіони Франції та візьме участь у трьох міжнародних фестивалях - 34 Міжнародному фестивалі духовної музики Silvanes «Пісні Неба і Землі», 28 Музичному фестивалі «Конки» і 40 фестивалі в Сан-Лізье «Кусеранс».

Концерти відбудутимуться у рамках реалізації Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 роки між регіонами України та країнами ЄС.

Постійне зростання творчого потенціалу і збагачення репертуару дозволяють ансамблю «Таврія» розширювати географію гастрольно-концертної діяльності. Творчий колектив уже побував із концертами у багатьох республіках колишнього СРСР, а також в Італії, Німеччині, Болгарії, Угорщині, Англії, Чехії та Словаччині.

У програмі нинішнього фестивального турні - спеціально підготовлений для французьких цінителів хорового мистецтва широкий репертуар колективу, що складається з українських народних пісень, класичних і сучасних творів, а також пісень народів світу, шедеврів зарубіжних авторів.

«Високий професіоналізм артистів і якість мистецьких програм, краса українських мелодій, чудові візерунки народних костюмів, веселість і завзятість кримської душі - все це підкорює глядачів у виступах ансамблю «Таврія». Мова музики та пісні у виконанні хору «Таврія» зрозуміла й доступна кожному глядачеві, що сприяє зміцненню дружби та взаєморозуміння між народами, допомагає не помічати кордонів між країнами, підкреслює значущість Автономної Республіки Крим як регіонального культурного центру - перлини України», - зазначила міністр культури і мистецтв автономії Альона Плакіда.

СПОЧАТКУ БУЛО «КІНО»...

22-24 вересня в Судаку відбудеться рок-фестиваль «Кіно спочатку», присвячений 30-річчю гурту «Кіно». Про це повідомляється на офіційному сайті заходу <http://kino-sudak.com/>. Як наголошується на сайті, у фестивалі візьмуть участь російський рок-музикант В'ячеслав Бутусов, гурти «Ю-Пітер», «Брати Карамазови», «Декабрь», «Бригадний подряд», «Теорія» та ін. На сайті повідомляється, що на слухачів чекають легендарні пісні «Кіно» і «Наутілус Помпіліус» у виконанні В'ячеслава Бутусова, Юрія Каспаряна (гітариста гурту «Кіно») та ін. У перервах між виступами рок-команд виступатимуть сучасні ді-джеї. Також повідомляється, що в рамках фестивалю заплановано відкриття пам'ятного знака гурту «Кіно» в селі Морське (під Судаком).

Гурт «Кіно» - один з найпопулярніших рок-гуртів 1980-х років. Його лідером був Віктор Цой, після смерті якого в 1990 році гурт припинив своє існування.